

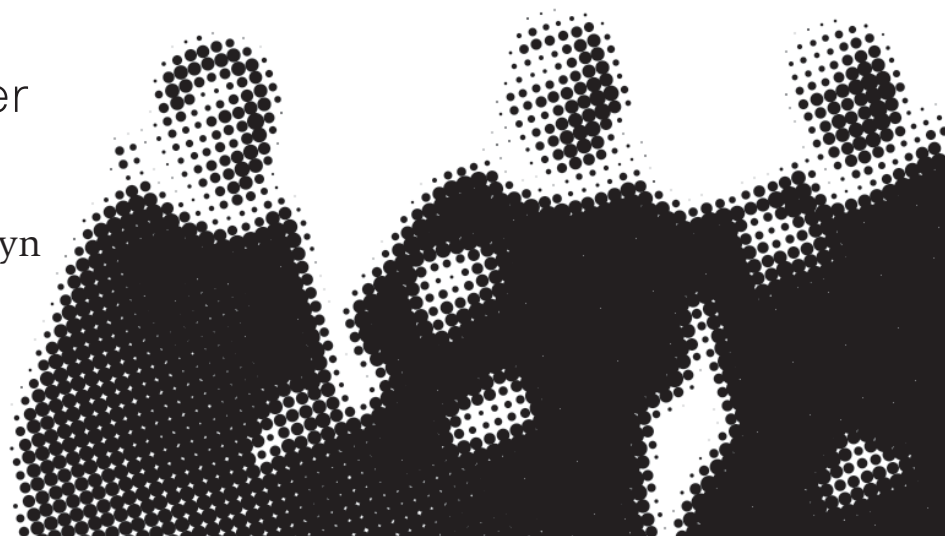
05 | Oktober 2014
Årgang 150

budskabet

FORDYBELSE | ANALYSE | INSPIRATION

Tema | Vi er alle præster

Nye (fri)menigheders embedssyn
En justeret lavkirkelighed
Vær altid parat til forsvar

INDHOLD

LEDER

- 02 AFSPEJLES NÅDEN I VORES
KRISTNE FÆLLESSKAB?
Ole Solgaard

TEMA

- 04 VI ER ALLE PRÆSTER
Peter Techow
- 07 VELORDNEDE TJENESTER
UNDER FORANDRING
Ebbe Kaas
- 10 EN JUSTERET LAVKIRKELIGHED
Jens Ole Christensen
- 14 NYE (FRI)MENIGHEDERS
EMBEDSSYN
Hakon Christensen

EFTERTANKEN

- 19 GRÆNSESPRÆNGENDE
Lene Malmgaard

HORISONT

- 20 HVORFOR ER VI SÅ FORPUSTEDE?
21 DEN PROTESTANTISKE MISSIONS
OVERSETE EFTERVIRKNINGER

FOR TROEN

- 22 KRISTNE FORBILLEDER
Erik Dahl
- 24 JOSEF – EN JESUSTYPE
Johannes Krejberg Haahr

ANDRE ARTIKLER

- 28 VÆR ALTID PARAT TIL FORSVAR
Robert Bladt
- 32 NÅR HÅRET VOKSER
Kai Kjær-Hansen

BØGER

- 34 KONGEN
35 DERFOR KAN VI ÅNDE FRIT
36 MATTHÆUS EVANGELIET I

ISSN 0901-4802

www.budskabet.dk

Budskabet udkommer seks gange om året.

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som LM står for.

Eftertryk og citering er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Layout Amalie Puggaard Poulsen

Tryk Øko-Tryk

Pris Abonnement: 260 kr. Unge under 30 år: 160 kr.

Udgiver og ekspedition

Luthersk Mission

Industrivænget 40, 3400 Hillerød

tlf. 4820 7660

dlm@dml.dk

www.dlm.dk

Redaktør

Ole Solgaard, Enggårdsvvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@dml.dk

Redaktionsudvalg

Alex Dahl Karlsen, cand.scient.pol., Tarm

Inge Bøgel Lassen, lærer, Aalborg

Lene Malmgaard, gymnasielærer, Aarhus

Per Westh Jensen, stud.theol. og ungdomskonsulent, Kbh.

Ruth Vatne Rasmussen, hjemmegående, Silkeborg

LEADER

AFSPEJLES NÅDEN I VORES KRISTNE FÆLLESSKAB?

AF OLE SOLGAARD

Det er tankevækkende, at mennesker, der på en ret synlig måde er faldet i synd, ofte forlader det kristne fællesskab, eller i det mindste finder en mere rummelig eller liberal udgave af det.

I nogle tilfælde handler det om, at man ikke vil indse, at synd reelt er syndig, men vil have lov at leve i fred med den. Og så er det jo meget naturligt at forlade menigheden.

Men jeg er dog tilbøjelig til at tro, at udsivningen fra det kristne fællesskab ofte hænger sammen med en skæv opfattelse af, at det kristne fællesskab er for dem, der får livet til at lykkes, i hvert fald i det ydre. Den opfattelse kan ubevidst præge både den, der af samme grund forlader det kristne fællesskab, og dem, der bliver tilbage og er

chokerede over, at det kunne gå så galt for vedkommende.

Fromme facader

I sommerferien læste jeg Hans Kirks berygtede roman *Fiskerne*, hvor man får indblik i et fiktivt indremissionsk miljø for 100 år siden. Det skildres som et netværk, der vogter over hinanden – på godt og ondt. Min opgave her er ikke at diskutere, i hvilken grad bogen er en ensidig karikatur af virkeligheden, men at lufte nogle refleksioner, som er affødt af romanens beskrivelser.

Bogen afslører for mig, hvor meget den fromme facade kan betyde i et kristent fællesskab. Man er optaget af, hvad de andre tænker om en. Da Tea Røns datter bliver gravid med sin ikke-hellige kæreste, er hendes fortørnede reaktion først og fremmest

et forsøg på at redde sit eget rygte som den fromme familiemor – et ry, der nu krakelerer.

Samtidig viser skildringen, hvor anstrengt det er at bygge sin tro på en "nåde", der er betinget af tilstrækkelig anger og bedring. Romanens personer taler gennemgående meget om nåde, men det er ikke den ubetingede nåde. Det er en nåde, som man ikke helt ved, om man er berettiget til endnu. Og den slags nåde er slet ikke nåde.

Frigørende nåde

At den virkelige nåde er ubetinget, gik for 150 år siden op for den bornholmske smed Christian Møller. Han havde hidtil forgæves stræbt efter at blive en vellykket kristen. Men nu så han i Guds ord (Rom 5,6ff), at Jesu død netop gælder for ugudelige – altså

Overvej; Er vores forkyndelse reelt så evangelisk frigørende, som vi blamerer os med?

dem, der ikke allerede er blevet fromme, hæderlige og gudelige. Den frie og ubetingede nåde gav ham ny frimodighed og glæde i troen.

Et halvt år senere udgav han i øvrigt første nummer af *Budskab fra Nådens Rige (Budskabet)*, hvori han ønskede at formidle dette frigørende evangelium. Tre år derefter blev Luthersk Missionsforening til Evangeliets Fremme (LM) stiftet.

Mange kan bevidne, at LM og beslægtede miljøer gennem årene har *forkyndt* det frie evangelium om Guds ubetingede nåde i Jesus, så de er blevet sat fri. Det er der grund til at takke for – og til at bede om, at det fortsat må ske.

Alligevel er spørgsmålet, om *praksis* i vores egne liv, i vores hjem og i vores fællesskaber også er evangelisk frigørende? Eller er praksis snarere blevet lovisk – på den måde, at man skal være på en bestemt måde, føle og erfare på en bestemt måde? Så bliver det svært for den psykisk sårbare, den åndeligt forvirrede og den med den flossede moral, ja, egentlig for alle, at være der.

I virkeligheden kunne man også spørge, om vores forkyndelse reelt er så evangelisk frigørende, som vi blamerer os med? Eller om den kun i teorien er frigørende?

Det er et spørgsmål, jeg også stiller til mig selv som forkynder. Hvis hverken loven eller evangeliet formidles klart, sidder man tilbage med et fokus på alt det i ens eget og de andres liv, der ikke er godt nok.

Frigørende fællesskab

I dagens folkereligøse og kirkelige liv må man sige, at misbrug af nåden er ret udbredt. Man ser stort på Guds bud. Så kan det være fristende for os – som modvægt dertil – at være lidt tilbageholdende med nåden i forkyndelse og praksis. Men den fristelse skal vi ikke falde for.

Syndige handlinger skal ikke bagatelliseres, som om Guds bud er ligegyldige. Eller holdes skjult for at kunne holde den fromme facade. De skal dog heller ikke udstilles, som om det i sig selv skulle være fromt at bryste sig af, hvor stor en synder man er. Nej, de skal frem i tilgivelsen, ind under Guds nåde.

Gid, at nåden og tilgivelsen må sætte spor i vores hjerter, vores hjem og vores menigheder. I praksis. Så vi tør være ærlige om, hvordan vores liv reelt er. Så vi ikke værner om vores egen religiøse stolthed med fromme masker. Og så vi ikke holder andre ude med udtalte signaler om, at man skal have en vis moralsk standard for at være med.

Hvis vi bygger på Guds ubetingede nåde, hvorfor har vi så ofte så svært ved at vise, at vi selv har vores svagheder, syndige fejltrin og karakterbrist? Og hvorfor har vi så let ved at pege fingre ad andre?

De mislykkede og utilpassede flokkedes om Jesus. Han bagatelliserede ikke deres synd i blødsødenhed. Nej, men han vendte heller ikke den kolde skulder til eller forsøgte at få dem til at tage sig lidt "pænere" ud. Han mødte dem derimod med total nåde og tilgivelse. Dermed blev de oprejst til et nyt liv med ham som deres nådige frelser og herre.

Hvis evangeliet om Guds frie nåde i Jesus lever i vores hjerter, så bliver der plads og rum til at være mislykkede kristne, syndere på vej. Så bliver vi ikke kendetegnet af vores fromme facader, men af vores reelle afhængighed af Guds nåde og hinandens barmhjertighed.

Et sådant miljø kan være en frigørende ramme, hvor faldne facadekristne og utilpassede ugudelige kan møde en forkyndelse af Guds ubetingede nåde, der både sætter fri og forpligter.

Tænk sig, om vores fællesskaber kunne blive magneter for åbenlyse syndere og kralede facadekristne – fordi man netop dér kan møde nådens frie evangelium.

TEMA

Vi er alle præster

Bibelsk belysning af det almindelige præstedømme

AF PETER TECHOW

Hvad er en præst? I daglig tale bruges ordet om enkeltpersoner med en specifik opgave. Det er ret misvisende i forhold til Bibelens sprogbrug og tankegang. Hvad er den bibelske baggrund for at tale om "det almindelige præstedømme", og hvad menes der med det udtryk?

Ifølge NT er alle kristne præster for Gud.

I Johannes' Åbenbaring 1,5f omtales Jesus Kristus således som "Ham, som elsker os og har løst os fra vores synder med sit blod, og som har gjort os til et kongeligt folk, *til præster for Gud*, sin fader, ham være ære og magt i evighedernes evigheder."

I kraft af at Jesus har løst os fra vores synder med sit blod, har han altså gjort os til "præster for Gud."

Derfor kan apostlen Peter også skrive: "Kom til ham, den levende sten, som blev vraget af mennesker, men er udsøgt og kostbar for Gud, og lad jer selv som levende sten bygges op til et åndeligt hus, *til et kongeligt præsteskab*, der bringer åndelige ofre, som takket være Jesus Kristus er kærkomne for Gud" (1 Pet 2,4f).

For som Peter nogle få vers senere gør gældende: "I er en udvalgt slægt, *et kongeligt præsteskab*, et helligt folk, et ejendomsfolk, for at I skal forkynde hans guddomsmagt, I som før ikke var et folk, men nu er Guds folk, I som ikke fandt barmhjertighed, men nu har fundet barmhjertighed (1 Pet 2,9f).

Peter bruger her fire udtryk – en udvalgt slægt, et kongeligt præsteskab, et helligt folk, et ejendomsfolk – om den kristne menighed i den nye pagt, som i GT bruges om

Israels folk i den gamle pagt.

Om Israels folk læser vi f.eks.: "I skal være *et kongerige af præster* og et helligt folk for mig" (2 Mos 19,6). Og: "For du er et helligt folk for Herren din Gud; dig har Herren din Gud udvalgt af alle folk på jorden som sit ejendomsfolk" (5 Mos 7,6).

Alt det, Gud i den gamle pagt kaldte Israels folk til at være, det bruger Peter altså her i sin omtale af kirken som Guds folk, bestående af både Jesus-troende jøder og hedninger, i den nye pagt.

Vi vil her koncentrere os om udtrykket "et kongeligt præsteskab," som svarer til det, vi kalder "det almindelige præstedømme." Hvad ligger der i dette?

Virkeliggørelsen af et ideal

Allerede i GT var hele folket *ideelt set* kaldet

"Gudstjeneste" er ikke begrænset til noget, vi samles til nogle få timer én dag om ugen, men omfatter alle ugens dage, hvor vi i alt, hvad vi gør, i hjemmet, på arbejdet, i skolen, i fritiden, og når vi er sammen i menigheden, alle er kaldet til at udføre en præstetjeneste for Gud, ved at bringe os selv som et offer, der behager Gud.

FOTO: SXC.HU

til at være præster for Herren (2 Mos 19,6). *Ideelt set* indebar denne præsteværdighed delagtighed i det privilegium at have adgang ind i Guds nærhed.

Men *virkeliggørelsen* af dette ideal var endnu ikke mulig på grund af folkets syndighed.

På grund af synden blev der således også, som en midlertidig ordning, indstiftet det levitiske præstedømme. De levitiske præsters hovedopgave var offertjenesten, som gav dem det særskilte privilegium at have adgang til Gud. Alene præsterne havde adgang til det helligste i helligdommen, og alene ypperstepræsten havde, én gang om året, på den store forsoningsdag, adgang til det allerhelligste, idet han bar det sonende offerblod ind for den hellige Guds ansigt.

Men hele det levitiske præstedømme, der hørte den gamle pagt til, nåede sin *opfyldelse*, da Jesus bragte sig selv som et evigyldigt offer for vores synder og med

sit eget blod én gang for alle gik ind i det allerhelligste i den himmelske helligdom og vandt evig forløsning (jf. Hebr 9,11f. 24-26; 10,11-14). Derfor er der ikke mere brug for det levitiske præstedømme, en ypperstepræst eller flere, for Jesus er den fuldkomne ypperstepræst, der én gang for alle bragte det fuldkomne offer for synden.

Og *dermed* kunne GT's ideal om det almindelige præstedømme (at hele Guds folk er præster for Gud) virkeliggøres fuldt ud, som Profeten Esajas også havde forudsagt, det ville blive: "Men I skal kaldes *Herrens præster*, vores Guds tjenere skal I hedde" (Es 61,6).

Derfor kaldes alle kristne i NT præster for Gud, for det er den nye pagts virkelighed. Hvad ligger der i det, og hvori består den præstetjeneste, alle kristne har del i?

Har adgang til Gud

Essensen i det almindelige præstedømme er,

at alle kristne i kraft af Jesu blod har adgang til det allerhelligste, ind i Guds nærhed.

Efter udførligt at have udfoldet Jesu ypperstepræstelige tjeneste for os, siger Hebræerbrevets forfatter: "Brødre, ved Jesu blod har vi altså frimodighed til at gå ind i helligdommen ad den nye, levende vej, som han har åbnet for os gennem forhænget, det vil sige ved sit jordiske legeme, og vi har i ham en stor præst over Guds hus. Lad os derfor træde frem ..." (Hebr 10,19-22).

Tilsvarende siger Paulus: "I ham og ved troen på ham har vi frimodighed og tillidsfuld adgang til Gud" (Ef 3,12).

Dette store privilegium gælder *alle* kristne! Fordi Jesus har åbnet vejen for os, har vi alle adgang ind i den hellige Guds nærhed og lever hele vores liv dér, for hans ansigt, og dér udfører vi alle en præstetjeneste for ham.

Bringer ofre

Denne præstetjeneste består, som apost- ➤

Peter Techow, f. 1973
Cand.theol.
Præst i Bornholmerkirken

len Peter udtrykker det, i at bringe "åndelige ofre, som takket være Jesus Kristus er kærligkomne for Gud" (1 Pet 2,5). Her er der naturligvis ikke tale om at bringe ofre for synden! Det har Jesus jo gjort én gang for alle! Men i og med at Jesus har skaffet os renelse for vores synder (jf. Hebr 1,3), og at vi ved troen på ham står rene for Guds ansigt, kan vi nu bringe åndelige ofre, der er til behag for Gud!

Går vi igen til Hebræerbrevet, uddybes her, hvad disse åndelige ofre eksempelvis består i: "Lad os bestandig ved ham bringe Gud takoffer, det vil sige frugten af læber, som bekender hans navn. Glem heller ikke godgørenhed og gavmildhed; det er den slags ofre, Gud finder behag i" (Hebr 13,15f).

Apostlen Paulus hjælper os endvidere til at se, at det dybest set handler om alle sider af vores liv: "Så formaner jeg jer, brødre, ved Guds barmhjertighed, til at bringe jeres legemer som et levende og helligt offer, der er Gud til behag — det skal være jeres åndelige gudstjeneste" (Rom 12,1).

På evangeliets baggrund kaldes vi altså til at bringe *os selv som et offer til Gud* og således leve hele vores liv som en *gudstjeneste* – en tjeneste for Gud!

"Gudstjeneste" er – i bibelsk forstand –

altså ikke begrænset til noget, vi samles til nogle få timer én dag om ugen, men omfatter hele vores liv, alle ugens dage, hvor vi i alt, hvad vi gør, i hjemmet, på arbejdet, i skolen, i fritiden, og når vi er sammen i menigheden, *alle* er kaldet til at udføre en præstetjeneste for Gud, ved at bringe os selv som et offer, der behager Gud.

Forkynder hans guddomsmagt

Tilsvarende er alle kristne kaldet til at tage del i forkyndelsen over for verden. For det er til hele den kristne menighed, det siges: "I er ... *et kongeligt præsteskab* ... for at I skal forkynde hans guddomsmagt (1 Pet 2,9)." Denne forkyndelsesopgave er alle kristne, både mænd og kvinder, som præster for Gud, kaldet til at være med i.

Bibels sprogbud

I NT bruges ordet præst (*hiereús*) – når der er tale om den nye pagts virkelighed – i ental kun om Jesus og i flertal kun om alle troende. Aldrig om en særskilt gruppe i menigheden. I den nye pagt findes der intet særskilt præstedømme (som levitternes), kun det almindelige præstedømme.

Dette står på ingen måde i et modsætningsforhold til, at NT også taler om, at nogle (mænd) i menigheden skal kaldes

til at være menighedens ældste/hyrder/tilsynsmænd og lærere, som bl.a. skal varetage den læremæssige undervisning over for hele menigheden.

Men når disse personer i gængs dansk sprogbud ofte kaldes "præster," er det altså ikke i overensstemmelse med den sprogbud, vi finder i NT.

(Baggrunden for forvirringen er, at det danske ord for "præst" kommer af det græske *presbyteros*, som faktisk betyder "ældste." Men deri ligger der altså noget helt andet, end når vi i vores danske bibel læser ordet "præst.")

I bibelsk forstand er *hele menigheden* præster for Gud, hver dag og alle steder – og dét er en virkelighed, Jesus døde for at realisere og fortjener al vores tak og tilbedelse for (Åb 5,9f):

Du er værdig til at få bogen
og bryde dens segl,
for du blev slagtet,
og du købte med dit blod
mennesker til Gud
af alle stammer og tungemål,
folk og folkeslag
og gjorde dem til et kongeligt folk
og til præster for vores Gud,
og de skal være konger på jorden.

TEMA

Velordnede tjenester under forandring

Kirkehistorisk belysning af det almindelige præstedømme og embedssynet

AF EBBE KAAS

.....

Vi vil her – i små lynglimt – se på menighedernes organisering op gennem kirkehistorien og udviklingen af forholdet mellem forkyn-dernåde-gave og "Ordets embede" fra oldkirkens tid til vores.

De mange mennesker, der på pinsedagen kom til tro på Jesus Kristus og blev døbt, kom ind i nogle fællesskabsrammer, som var forholdsvis velordnede. Menighedernes opbygning og selvforståelse kom ikke som sendt fra himmelen, men byggede i høj grad på den jødiske menigheds forståelse:

"En sammenligning mellem jødiske og kristne gudstjenesteformer i det første århundrede e. Kr. giver det indtryk, at der

var en kombination af frihed i ordlyden og fasthed i temaer og former," siger Oskar Skarsaune.¹

Oldkirken

Den store nyskabelse i den kristne menighed var søndagen. I jødedommen bad man dagligt både privat og i templet/synagogen, man læste hver uge i Skrifterne, og påskemåltidet blev fejret en gang om året. Den kristne menighed kombinerede forholdsvis tidligt alle disse tre elementer: Bøn (offentligt), læsning af Skrifterne (med udlægning = prædiken) og nadveren – i en ugentlig samling, om søndagen.

I oldkirkens tid breder kirken sig med stor hastighed. Der blev vidnet og prædikeret og

afholdt gudstjenester i husene, hvor nadveren også havde en plads. På en vis måde kan man sige, at oldkirken var "det almindelige præstedømmes" og nådegavernes tid. Men ikke sådan at forstå, at det var op til den enkelte menigheds fantasi og spontanitet at forme en gudstjeneste.

Menigheden havde arvet et bestemt indhold (budskab), og den havde nogle faste tjenester. Tilsynsmænd (biskopper) og diakoner har menighederne haft, da det er en del af apostelenes overleveringer. Menigheden har indsat/kaldet personer til at varetage disse opgaver, så gudstjenesten kunne forløbe med værdighed og orden.

Tjenesterne udvikler sig i århundrederne derefter i takt med de kampe, menighe- ➤

Oldkirken; Der blev vidnet og prædiket og afholdt gudstjenester i husene, hvor nadveren også havde en plads

derne møder fra omgivelserne. Behovet for at have en fast og bestemt lære, var årsagen til, at bispetjenesten blev en garant for den sande lære. Vi skal nok heller ikke være blind over for, at menighederne også tog farve efter den kulturelle kontekst. Hvor samfundet er præget af en stærk hierarkisk opbygning, finder dette også hurtigt ind i menighedsstrukturen.

Fokus på embedet betød, at kirken begyndte at skelne mellem to grupperinger. "De gejstlige", altså de ordinerede, og så resten af menigheden, "lægfolket". Denne skelnen var i modstrid med apostlenes lære, men fik afgørende betydning i kirkens opbygning ind i middelalderkirken.²

Reformationstiden

Lige før reformationen havde præsten eneret på absolutionen og nadveren. Derfor var mennesker helt hjælpeløse og fortabte uden præstens tjenester. Gejstligheden havde i praksis monopol på forholdet til Gud for det enkelte menneske.

Hvis reformationsteologien skal sættes på kort formel, bliver det a) formalprincippet: Skriften alene, som eneste dommer i spørgsmål om kristen tro og moral; b) materialprincippet: troen på Jesus alene, retfærdiggørelsen ved troen alene for Kristi

skyld; c) det evangeliske kirkeprincip: det almindelige præstedømme.

Luthers kirkelære bygger på forståelsen af, at kirken er Guds folk. Luther taler ikke om, *hvad* kirken er, men *hvem* kirken er. "Et barn på syv år ved, Gud ske lov, hvem kirken er, nemlig de hellige eller de lam, som hører den gode hyrdes røst."³

Luther sætter således menigheden ind i et kald og et ansvarsområde. Det er ikke biskopperne, som skal dømmes om læren, nej, det er menighederne. Det er således menighedernes ansvar at kalde og indsætte præster i en ordnet tjeneste.

Hvor biskoppen ikke vil indsætte evangeliske prædikanter/præster, da skal den evangeliske menighed selv sørge for, at der kaldes og indsættes præster. Med hvilken ret? Jo, det almindelige præstedømme er et bolværk imod alle former for vranglære. Ansvar og kaldsretten ligger hos menigheden.

Menigheden har fået overdraget alle de gammeltestamentlige præsteopgaver: at ofre (sig selv), bede for andre, lære og undervise i Guds ord. Det er nødvendigt for menighedens eksistens, at Ordet forkyndes og læres, samt at sakramenterne forvaltes. Til disse opgaver og tjenester skal menigheden kalde egnede kristne mænd. De mænd, der har fået disse opgaver, er, ifølge Luther, ikke

mere præster end alle andre i menigheden. De er kaldet til at være menighedstjenere.

Luther kan derfor udbrøde i forklaringen til salme 82: "Alle kristne er præster, men ikke alle er sognepræster." Der er forskellige opgaver i menigheden; alle har præstelige opgaver, men ikke alle har samme tjenester/opgaver.

I kampen mod sværmerne betoner Luther dog værdien af faste ordninger og sætter i den kamp mere snævre grænser for det almindelige præstedømmes indsatsområder.

Det er ligeledes værd at bemærke, at de reformerte kirkesamfund (inspireret af Zwingli og Calvin, *red.*) har regler om menighedsordninger, men dette findes ikke hos Luther. Hos Luther er der ikke forskrifter om en konkret kirkeordning, og historisk set har lutherdommen anset kirkeordning for et anliggende, hvor man var frit stillet.⁴ Det er værd at bemærke i en tid, hvor der drøftes menighedsordninger, og hvor nogle ordninger fremstilles som værende mere bibelske eller lutherske end andre!

Den rosenianske vækkelse

Den rosenianske vækkelse (1850-1900) havde helt fra begyndelsen en statskirkekritik i sig. Vækkelsens centrale skikkelse, C.O. Rosenius, var ikke ordineret og havde ikke

Ebbe Kaas, f. 1959
Friskoleleder
Fritidsprædikant i LM

nogen teologisk eksamen. Det svenske forbud mod gudelige sammenkomster uden sognepræstens godkendelse (frem til 1858) førte til et uhyre anstrengt forhold mellem den rosenianske vækkelse og statskirken. Det var særlig udtalt i det sydsvenske område, hvor vækkelsen stod stærk.⁵

Denne præstekritiske holdning blev en del af den rosenianske vækkelses DNA, også i Østdanmark.⁶ Hvor man i nogle områder af Skåne dannede små nadverforeninger for at modvirke sakramentløsheden, så forblev den rosenianske vækkelse i Danmark nadverløs. Der var samlinger omkring Guds ord, og ikke andet.

Hermed fik den rosenianske vækkelse både i Danmark og i Sydsverige endnu et kendetegn, nemlig den centrale placering, som kaldede prædikanter fik.

Argumenterne for at kalde prædikanter til at varetage en offentlig forkyndelse hentedede man i høj grad fra læren om det almindelige præstedømme. Der var en kamp om forståelsen af Augustana art. XIV, hvor der står, at "ingen må optræde som forkynder uden at være rettelig kaldet". Til dette svarede de rosenianske missionsforeninger typisk, at når der var vranglærende biskopper og præster, så må menigheden selv tage vare på kaldelsen af prædikanter.

Prædikanterne i de rosenianske foreninger blev i praksis forholdsvis enerådende med præstelig autoritet. Disse kaldede prædikanter rejste rundt til de lokale forsamlinger, hvor det lokale arbejde ud fra missionshuset typisk bestod af søndagsskolearbejde, bede- og samtalemøder og så søndagssamlinger, hvor prædikanter kom for at forkynde.

I min barndom, i Luthersk Mission på Bornholm i 1960'erne, bestod et søndagsmøde i, at prædikanten bød velkommen, indledte, prædikede, lyste velsignelsen og sagde tak for i dag og gav hånd ved udgangen. De lokale var hensat til tilhørerrollen. Det var næppe "nådegaver i funktion" eller en forståelse af det almindelige præstedømme, som havde ført til en sådan praksis! Alligevel var der en forståelse af, at ansvaret for kaldet lå i forsamlingen, og forkyndelsen skulle være i overensstemmelse med Guds ord. Nye prædikanter blev præsenteret som værende på prøve, og de skulle prøve at prædike et bestemt antal gange, hvorefter forsamlingerne foretog en kaldelse, eller ikke lod vedkommende kalde til prædikant.

Der var en påfaldende ensartethed i form og indhold blandt de rosenianske foreninger i Østdanmark og i Skåne og Blekinge fra 1870'erne og frem til 1960'erne. Herefter

begynder det lokale at sætte sine farver på arbejdet.

Fra 1970'erne begyndte flere at forstå den lokale rosenianske missionsforenings arbejde som et "menighedsarbejde". Slagordet "vi er alle præster" var efterhånden noget tyndslidt, da der næsten udelukkende var en prædikanttjeneste, men gennem den voksende menigheds- og kaldsforståelse af andre tjenester, kom der en større mangfoldighed ind i begrebet "vi er alle præster".

Den bærende søjle op gennem menighedens historie har ikke været embedet. Tjenesten/embedet er hverken over eller under menigheden, men i menigheden, som er sat til at kalde, indsætte og afsætte egnede Ordets tjenere for ... ja, netop menigheden.

- 1 Oskar Skarsaune: *Kristendommens jødiske rødder II*, 1998, s.159
- 2 Kurt E. Larsen, artikel i *Jorden største under*, 1997, s.55-57
- 3 *Schmalkaldiske artikler*, 1537, her citat efter Wisløff i *Martin Luther, skrifter i udvalg bd. 1*, 1981, s.47
- 4 Carl Fr. Wisløff: *Martin Luthers teologi*, 1983, s.158
- 5 Ebbe Kaas: *Forbindelse med Skåne*, 2013, s.140f
- 6 Indre Mission lagde derimod vægt på samarbejdet med folkekirkenes præster og betragtede sig som "Kirkelig forening ..."

TEMA

En justeret lavkirkelighed

AF JENS OLE CHRISTENSEN

.....

Luthersk Mission (LM) er en lavkirkelig bevægelse. Sådan beskriver diverse håndbøger og kirkehistorier os, og sådan har vi ofte beskrevet os selv.¹ Men hvad menes der med det udtryk, og hvilken betydning har det i vores tid? Og hvilke justeringer er der eventuelt sket i LM's lavkirkelige profil undervejs?

Lad os begynde med konklusionen: Hvis man ser bort fra visse lavkirkelige kulturtræk – modstand mod/ubehag over præstekjole og liturgi og en vis tendens til isolation i kirkelivet – så er lavkirkelig tænkning og praksis karakteriseret ved tre træk:

1. Stærk betoning af det almindelige præstedømme

2. Som følge af dette en stærk betoning af nådegavernes plads
3. En stærk betoning af, at den sande kirke er et usynligt fællesskab af troende, og at kirkeordninger dermed kan variere meget efter, hvad der tjener evangeliet.

I denne artikel vil jeg koncentrere mig om disse tre karakteristika, men inden da en vigtig omvej omkring begrebet lægmand.

Lægmand

I den interne LM-jargon er lavkirkelighed nemlig ofte blevet kaldt for "lægmandsnet." Med en vis overraskelse har jeg opdaget, at det ord er gået af mode hos de fleste yngre mennesker.

Men firkantet sagt kan man skelne mellem lægmænd i to relationer:

I gængs kirkeligt sprog er lægmanden den kristne, der ikke indtager et kirkeligt embede. Altså den, som ikke er ordineret til præst.

I mere folkeligt sprog er lægmanden den, der ikke er fagmand. Og i denne betydning kender vi begrebet i praksis. I de fleste relationer er vi alle lægmænd: Jeg er lægmand i medicin – derfor går jeg til lægen. Og jeg er i den grad lægmand, når det handler om at lægge nyt tag på mit hus – derfor ringer jeg til tømreren.

Det interessante i den LM'ske brug af lægmandsbegrebet er, at de to relationer glider over i hinanden: Vi ønsker – af gode bibelske grunde – at kalde den, der har nådegave til at forkynde, selv om han ikke indtager et præsteembede. Det er det kirkelige lægmandsbegreb.

Jens Ole Christensen; Jeg er stolt af, at i LM kan en bankmand blive forlagsleder, en tømmerhandler personalechef, en smed prædikant og en biavler biskop

Man vi har også ofte med stolthed citeret Apostlenes Gerninger 4,13 om, at folk var forbløffede over, at Peter og Johannes var *ulærde* mænd. Deres myndighed bestod ikke i uddannelse, men i, at "de havde været sammen med Jesus." Det sidste har undertiden givet LM en vis skeptisk holdning til uddannelse – herunder teologisk uddannelse.

Dette dobbelte lægmandsbegreb er lidt rodet, men sammenlagt er vi – og jeg! – stolte af, at i LM kan en bankmand blive forlagsleder, en tømmerhandler personalechef, en smed prædikant og en biavler biskop. For vi tænker i nådegaver og funktioner og ikke i positioner og uddannelser.

Og så til de tre karakteristika ved en lavkirkelig bevægelse.

Det almindelige præstedømme

Vi er ikke de eneste, der taler om det almindelige præstedømme. Det gør alle lutheriske. Men ofte betones alene det, man kan kalde den *lodrette* dimension af det almindelige præstedømme: De kristne er fri fra det gammeltestamentlige præstedømme – og romerkirkens præst, der i nadveren gentager Jesu offer – og kan direkte træde frem for nådens trone, kun med én mellemmand: Jesus Kristus (Hebr 4,14-16).

Den lavkirkelige tænkning betoner også

stærkt den *vandrette* dimension: Vi er Guds folk for at forkynde evangeliet, og vi er Guds folk for at bedømme forkyndelse og menighedspraksis (1 Pet 2,9f. Rom 16,17f. en Tim 3,16). For øvrigt – trods sprogbrugen *lægmand* – gælder det både mænd og kvinder.

Derfor er der også ofte blevet talt om "det myndige lægfolk", nemlig om almindelige mænd og kvinder, som tør modsige præster, teologer og andre fagfolk, når de kommer i modstrid med Guds ord. De klassiske LM'ere kunne ikke drømme om at sige den i dag så almindelige sætning: "når teologerne ikke kan blive enige, vil jeg heller ikke have nogen mening."

Jeg antyder dermed, at denne side af lavkirkeligheden i nogen måde er gledet i baggrunden – nogle vil sige "gået i forfald"; andre: "er blevet nuanceret" – de senere årtier. Måske har det sammenhæng med en generel større respekt for uddannelse, måske med en svækkelse af den åndelige agtpågivenhed, og måske med, at LM efterhånden har udviklet sit eget "præsteembede": prædikanten.

Man kan i hvert fald konstatere, dels at prædikanterne nu omtales som hyrder og lærere², og dels at prædikanterne tildeles myndighed og funktioner, som i folkekirken er forbeholdt præsterne.³

Vi har også i LM nogle "ældste" – med hyrde- og læreansvar – der ikke er kaldede prædikanter. Nemlig en del mænd, der er medlemmer af menighedsledelser, afdelingsstyrelser, landsstyrelse og læreråd. En ret usædvanlig ordning i forhold til de fleste kirkers praksis, men bestemt ikke umulig i forhold til bibelsk tænkning.⁴

I nogen måde er LM hermed blevet en embedsbevægelse – hvor vores "embeder" bare står i modsætning til det officielle kirkelige embede. Dette er ikke kun dårligt, for Det Nye Testamente lægger op til, at der skal være orden i Guds menighed, og hvis alle bliver hyrder, så er ingen i virkeligheden hyrder.

Jeg deler den vurdering, at der har været noget ugenomtænkt over den klassiske LM-tale om "lægmandssynet," og at vi skal glæde os over, at der i dag i højere grad tænkes i menighedsorden.

Måske skal vi stille endnu et spørgsmål til vores traditionelle betoning af det almindelige præstedømme: Ved at understrege så stærkt, at Guds folk i fællesskab er evangeliets *forkyndere*, er vi så i praksis kommet til at tale ned om det almindelige hverdagsliv? Nemlig i den forstand, at det almindelige liv i hjem, nabolag, civilsamfund og på arbejdsplads bare forstås som platforme

for at formidle evangeliet. Og ikke som den tjeneste, hvor vi er Guds tjenere for hinanden – og lader Gud tjene os gennem vores medmennesker.

Det har i hvert fald slået mig, at når der tales om den kristne tjeneste i LM-forkyndelsen, så konkretiseres den stort set alene på den "åndelige" tjeneste. Og man kan spørge, om menigheden i virkeligheden betragtes som en slags semi-missionærer, som af økonomiske og missionsstrategiske grunde er nødt til at have et almindeligt erhverv.⁵

Nådegaverne

Som sagt har denne betoning af det almindelige præstedømme forbindelse med forståelsen af nådegaverne. LM har været en nådegavebevægelse længe før, det udtryk kom på mode i 1970'erne.⁶

Den LM'ske nådegaveforståelse har måske været smal: Den har været uvillig eller blind over for f.eks. tungetalens nådegave. Men det er ikke fair at sige, at der ikke har været en nådegaveforståelse.

Igen er denne betoning af nådegaverne sket med god bibelsk begrundelse: "Enhver skal tjene med den kraft, Gud giver ..." (Rom 12,3ff). Og i virkeligheden bliver der en stærk helligåndsteologi ud af det: Det er ikke lærdommen eller veltalenheden,

der giver forkyndelsen kraft. Det er Ånden i Ordet. Det er ikke den strategiske dygtighed, fantasifuldheden eller administrative begavelse, der driver menighedens udvikling frem. Det er derimod den Kristus, som bor i os.

Dette er en perle i den LM'ske arv, som jeg gerne vil være med til at passe godt på.

Men man kan spørge, om den bibelske nådegaveforståelse har indgået en uhellig alliance med den tidligere nævnte foragt for uddannelse og dygtighed. Skriften nævner faktisk menneskelig dygtighed og almindeligt godt omdømme som et kriterium, når vi skal finde ledere i menigheden (1 Tim 3,1-7).

Og man kan spørge, om ringeagten for "de lærde" nogle gange har ført til, at vi har stillet os tilfreds med det middelmådige.

Variable kirkeordninger

En af de personer, der stærkest har påvirket klassisk LM-tænkning om kirkespørgsmål, er den norske lægmandshøvding(!) Ludvig Hope⁷. Kort sagt tænker Hope sådan, at de ydre kirkeordninger – bemærk: både "kirker" og missionsforeninger – er stilladser, hvorfra vi kan bygge med på den virkelige kirke. Nemlig den usynlige menighed.

Derfor blev han også yderst fleksibel i ordningsspørgsmål og mente, at det måtte

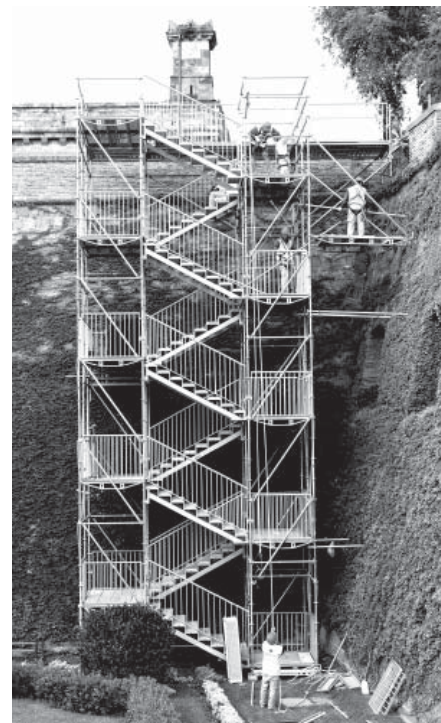

FOTO: SXC.HU

Ludvig Hope tænkte, at de ydre kirkeordninger – både "kirker" og missionsforeninger – er stilladser, hvorfra vi kan bygge med på den virkelige kirke. Nemlig den usynlige menighed. Jens Ole Christensen har to kommentarer til denne stilladstænkning.

Jens Ole Christensen, f. 1956
Generalsekretær i Luthersk Mission

være praktiske forhold, som afgjorde, hvordan menigheden organisatorisk indrettede sig. Inklusive om der var nadver i missionshuset eller ej! Og derfor tog den klassiske lavkirkelighed det ret afslappet at folkekirkens koordination var/er rodet og inkonsekvent. Bare den fungerede som stillads for bygningen af den usynlige menighed.

Hatten af for det, og Hope er i sin pragmatik i god overensstemmelse med den lutherske bekendelse⁸ og med sin betoning af nådegaverne i god overensstemmelse med NT.

Og denne pragmatik betyder, at vi har stort albuerum til at organisere menigheder ud fra devisen: Hvad tjener evangeliet på dette sted og i denne tid og med den målgruppe, som er vores? Både når det handler om møde/gudstjenesteform, musik, styreform, forholdet til staten, brug af visuelle virkemidler og meget mere. Ægte lavkirkelighed er fleksibel i form og fast i lære!

Men jeg har to kommentarer til stilladstænkningen:

Den ene er, at LM i nogen grad har bevæget sig bort fra den, hvilket ikke mindst diskussionerne om hyrde- og lærefunktionen i LM samt nogle frimenigheders store vægtlægning på en overordnet tilsynsinstans er eksempler på.

Den anden er, at jeg også har spørgsmåls-

tegn ved talen om den usynlige menighed bibelsk set. I hvert fald hvis det er det eneste, man har at sige. De nytestamentlige menigheder var i høj grad synlige, og de blev genkendt på deres forkyndelse, på dåb og nadver og på deres mere eller mindre vellykkede indbyrdes kærlighed (Apg 2,42. 1 Joh 3,18-20).

Efter min opfattelse rammer man mere præcist ved at sige: Menigheden er synlig, men dens grænser er usynlige. Vi kan kun se hinanden til ansigtet og ved ikke, hvem der hykler eller midt i aktivitet og ret lære er faldet i søvn.

Og det var formodentlig også det, der var Hopes anliggende med hans tale om kirken som et stillads.

Rent ud sagt!

Jeg vil ikke fortænke læseren i at være lidt forvirret efter læsningen af denne artikel. Ud over at dette kan skyldes mine begrænsninger(!), så hænger det i hvert fald sammen med, at den aktuelle virkelighed i LM er forvirrende.

Og hvis vi skal kalde tingene ved rette navn, så er LM i dag ikke mere i klassisk forstand en lavkirkelig lægmandsbevægelse. Dertil tænker vi alt for meget i hyrde-lærefunktion og i ordninger. Men jeg har også

forsøgt at påvise, at jeg mærker en stærk lidenskab i LM for at fastholde de bibelske vigtige anliggender i lavkirkeligheden.

Og så længe vi fastholder de anliggender, kan vi indrette os på meget forskellige måder.

- 1 Se f.eks. *Arvesølv eller slagger* (Dansk Luthersk Forlag 1993)
- 2 Se f.eks. *Bedeliste for LM 2014*, onsdag.
- 3 For eksempel er det at lyse velsignelsen ved mødets afslutning mange steder forbeholdt prædikanten. Prædikanterne er i nutidig LM-forståelse i forhold til Den Augsburgske Bekendelse art. 5 og 14 "retteligt kaldet". De er af menigheden sat til at stå for menighedens offentlige forkyndelse og undervisning.
- 4 1 Tim 5,17 opererer netop med nogle ældste, der selv er lærere, og andre der ikke er. Et mere relevant kritikpunkt er, om vores ældstebegreb dermed har bredt sig til så mange instanser, at det skader tjenestedelingen, fordi der bliver for lidt plads til kvindelige tjenester.
- 5 *Hellig Hverdag* (LMH's elevforening 2011) er en øjenåbner for dette spørgsmål.
- 6 Se f.eks. jubilæumsskriftet *På ordets grund*, 1968
- 7 I bogen *Kjyrka og Guds folk*, 1923
- 8 *Den Augsburgske Bekendelse*, art. 15

TEMA

Nye (fri)menigheders embedssyn

Nogle ufærdige betragtninger om det kirkelige opbrud

AF HAKON CHRISTENSEN

.....

Der er sket ting og sager i kirkelivet i Danmark i de sidste 25 år. I fremtidens kirkehistoriebøger vil tiden omkring årtusindskiftet nok blive betegnet som en opbrudstid. Gamle tankemønstre er blevet udfordret af nye måder at anskue tilsværelsen på.

Grundlæggende antagelser og principper, som i 1900-tallet gav mening og sammenhængskraft, virker ikke længere med samme selvfølghed. Menighedslivet finder nye udtryksformer, strukturer og ledelsesidealer. De gamle missionsforeningsstrukturer var måske bare en parentes i kirkehistorien på 160-180 år.

Generel samfundsudvikling

Men hvorfor er der sket så meget de senere år? Vranglæren i Folkekirken og den generelle sekularisering i samfundet er ikke den eneste grund, og måske heller ikke den væsentligste.

Drivkraften bag de senere års udvikling, hvor nye fri- og valgmenigheder er opstået, er i lige så høj grad en følge af den generelle udvikling inden for uddannelse, kultur, erhvervsliv, kommunikation og teknologi.

Tania Ellis giver i bogen *De nye Pionerer* (JyllandsPostens forlag, 2007) eksempler på paradigmeskiftet inden for erhvervs- og arbejdsliv, og det er skitseret i Figur 1.

Jeg tror, at dette paradigmeskift fra det 20. til det 21. århundrede også spiller en

stor rolle i forhold til de sidste 25 års kirkelige og teologiske opbrud.

Dansk kirkeliv – og måske missionsforeningerne i særdeleshed – er rundet af det 20. århundredes værdier og tankesæt, og derfor bliver paradigmeskiftet til det 21. århundrede en voldsom udfordring.

Det kræver nye svar på gamle spørgsmål, for at man fortsat kan være en relevant tjener for det uforanderlige evangelium. Det kirkelige opbrud, vi ser nu, er ikke nødvendigvis et udtryk for, at vi har fundet svarene, men at vi leder efter dem.

Åndelig nødvendighed

Alt er ikke dermed sagt. Den anden drivkraft i det kirkelige opbrud er en åndelig

nødvendighed, som trængte sig frem i takt med, at Guds ord blev trængt tilbage i kirke og samfund. Pionererne i kirkehistorien har altid været drevet af en indre åndelig nødvendighed. Uden denne drivkraft var så mange nye menigheder heller ikke vokset frem de sidste 25 år.

Den åndelige nød og den generelle samfundsudvikling har tilsammen – efter mit skøn – været de væsentligste årsager til udviklingen.

Ingen bestemt menighedsform eller kirke- og embedssyn kan erstatte den indre åndelige nødvendighed, som springer ud af et møde med den hellige Gud, når han bøjer sig ned for at frelse en synder.

Der, hvor denne åndelige nødvendighed er og forbliver drivkraften bag det, vi gør, der velsigner og bruger Gud også de kirkelige nybrud, uanset hvor forskelligt læren om det almindelige præstedømme udfoldes.¹

Intet nyt under solen

Forskellighederne i de nyere menigheder er mange. Her vil vi særligt se lidt på de teologiske grundpositioner i forståelsen af det almindelige præstedømme, kirken og præstefunktionen eller præsteembedet – med andre ord: kirke- og embedssynet.

Her er der efter min vurdering intet nyt >

20. århundrede	21. århundrede
Rationel	Emotionel og spirituel
Lokal	Global
Stabilitet, forudsigelighed	Forandring, usikkerhed
Overlevelse	Trivsel
Egoisme	Individualisme
Organisation i fokus	Individ i fokus
Regler, direktiver	Holdninger, værdier
Stabilitet, kontinuitet	Udvikling, fleksibilitet
Enten/eller	Både/og
Statisk	Dynamisk
Hierarkisk	Kontekstuel
Monolog	Dialog
Ekspert	Coach
Organisation	Organisme
Management	Ledelse
Vedligeholdelse	Innovation
Lineært karriereforløb	Omskifteligt karriereforløb
Opdraget til at slide	Opdraget til at lege
Hvordan-spørgsmål	Hvad-spørgsmål

Figur 1. Eksempler på paradigmeskiftet inden for erhvervs- og arbejdsliv.

Hakon Christensen; Jeg tvivler på, at der er to frimenigheder, som er organiseret helt ens, bruger samme terminologi, samme liturgi osv. Alt er til debat, og alle opfinder sig selv og sin egen identitet

under solen. Forskellene mellem (høj)kirkelige og lavkirkelige eksisterer stadig mellem folk, der ønsker at være bibeltro. Det sætter tydelige spor i måden, de nye menigheder udtrykker sig i f.eks. vedtægter og praksis omkring ledelse, sakramentforvaltning og titelbrug. Vi vil se på nogle eksempler.

Hvilken rolle spiller præsten?

I Bramming Frimenighed hedder det i vedtægternes §9: *“Frimenighedspræsten er ansvarlig for den teologiske linje og skal sikre menighedsomsorgen. Præsten skal have en teologisk uddannelse.”*

To ting er værd at bemærke. Dels entalsformen *“præsten”* og dels kravet om en bestemt faglig uddannelse. Det er ikke tilfældigt. I forbindelse med frimenighedens dannelse i 2012 stod der således på hjemmesiden: *“Kristus er hyrde for kirken, og præsten er hyrden for menigheden. Derfor ønsker vi at kunne ansætte en præst for menigheden, når det er økonomisk muligt.”* Præsteembedet er altså helt centralt i kirkeforståelsen, og det er næsten lige så umuligt at tænke kirke uden en præst med en bestemt faglig baggrund, som at tænke skiferie uden ski.

I LM Esbjerg Frimenighed, i nabobyen, tænker man noget anderledes. I vedtæg-

ternes §6 står der om samme sag: *“Menighedens øverste ledelse er ældsterådet. De har det overordnede ansvar i menigheden ... De ældste er menighedens præster. Det vil sige, at de er valgt til i fællesskab at varetage hyrde- og lærefunktionen ...”*

Titlen *“præst”* har man det formentlig lidt ambivalent med i Esbjerg. Den bruges formentligt ikke i praksis. I stedet bruger man ordet *“ældste,”* som er godt forankret i den nytestamentlige terminologi, men til gengæld komplet uforståelig for den almindelige dansker.

Dernæst skal man lægge mærke til de to ord *“i fællesskab.”* De tre ældste, som er menighedens præster, varetager præstefunktionen *“i fællesskab.”* Her er altså tale om et kollektivt åndeligt lederskab. Der er ingen specifikke eksamenskrav, men i stedet lægges vægt på den åndelige udrustning, idet vedtægterne også – uden nærmere forklaring – siger: *“Til ældste kan kun vælges åndeligt modne mænd.”* I øvrigt kan man se af deres program, at skiftende LM-prædikanter medvirker ved gudstjenesterne.

Ordination og embedsdragt

Frimenigheden Broen i Vejle har også i en vis forstand et kollektivt åndeligt leder-

skab, idet der ifølge vedtægterne er mellem to og fire præster. Men her betragter man præsteordination som en engangshandling på linje med Folkekirkens praksis: én gang ordineret – altid ordineret. At præsterne på denne måde er *“rettelig kaldet”* og dermed har fået overdraget en myndighed, synliggøres ved, at de bærer en bestemt embedsdragt.

Det ses af menighedens vedtægter §7: *“Præster, der ikke er ordineret eller indviet, indvies ved en gudstjeneste ... Præster, der er ordineret eller indviet, indsættes ved den første gudstjeneste, de leder. Når en præst medvirker ved en gudstjeneste eller anden kirkelig handling, skal han bære den af menighedsrådet fastsatte embedsdragt.”*

I Hillerød Frimenighed, hvor jeg selv er lønnet præst (der sammen med tre ulønnede præster udgør ældsterådet), vil man nødvendigvis tage ordene *“ordination”* og *“embedsdragt”* i sin mund.² Det giver for en del alt for stærke associationer i retning af folkekirkens enstrengede embedsforståelse, hvor præsten så at sige administrerer alle nådegaverne.³

De to ord matcher ikke Hillerød Frimenigheds selvforståelse. Måske vil man en dag af praktiske grunde kunne bevæges til at give præsten (og alle andre medvirkende) et

I nogle frimenigheder er det næsten lige så umuligt at tænke kirke uden en præst med en bestemt faglig baggrund, som at tænke skiferie uden ski.

FOTO: ISTOCKPHOTO

navneskilt, men ikke mere.

Noget af reservationen mod de to ord skyldes kultur, tradition og følelser. Ingen vil gøre det til et testspørgsmål for bibeltroskab. Men der er heller ikke tvivl om, at der bag ved ligger et ønske om at afgrænse sig fra den embedsteologi, der opfatter præsten som Kristus-repræsentation og en videreførelse af apostelembedet. Man frygter at komme til fordunkle NT's forkyndelse af Kristus som den eneste mellemmand og dermed læren om de troendes almindelige præstedømme.

I stedet står der i Hillerød Frimenigheds vedtægter i §6: *“De valgte personer indsættes under bøn og håndspåleggelse.”* Hårdt presset kan man i Hillerød måske ligefrem finde på at argumentere for, at ordination, indvielse og embedsdragt i højere grad

trækker linjen tilbage til det gammeltestamentlige præsteembede med offertjeneren i centrum, mens *“indsættelse”* mere udtrykker den nytestamentlige forståelse og praksis i forhold til menighedens åndelige ledere, som er en ligeværdig del af menigheden uden nogen form for særstatus i forhold til gudsdyrkelsen.⁴

Ovennævnte analyse bygger på tilfældige eksempler, og tolkningerne står for min egen regning. Men der er for mig at se ingen tvivl om, at hovedsporene i 1800-tallets vækkelser stadig lever i bedste velgående. Nogle tog en kirkelig eller højkirkelig retning, og andre fik en lavkirkelig profil.

Netværk eller forening ...

Mangfoldigheden af former er i dag langt større end tidligere. Jeg tvivler på, at der er

to frimenigheder, som er organiseret helt ens, bruger samme terminologi, samme liturgi osv. Alt er til debat, og alle opfinder sig selv og sin egen identitet.

Der er en rigtig god grund til, at de gamle missionsforeningsstrukturer er under pres, og at de kirkelige nybrud i disse år organiseres i netværk og ikke i egentlig kirke-dannelse. Det gælder både Dansk Oase, Evangelisk Luthersk Netværk og Københavnerkirkens Netværk for Missionale Menigheder (og til en vis grad også LM's frimenigheder).

For netværksmodellen har den store fordel, at man ikke behøver at være enige om ret meget. Positivt forstået, så kan man nøjes med at fokusere på det, man er enige om, og går man ud over det, så gælder buffét-reglen: man tager det, man kan >

Hakon Christensen, f. 1965
Afdelingssekretær i LM Bornholm
og præst i Hillerød Frimenighed

bruge, og lader resten ligge. Man undgår de "varme kartofler."

Dernæst kræver netværksmodellen ikke suverænitetsafgivelse, og det passer os rigtig fint i det paradigmeskift, der skiller det 20. fra det 21. århundrede! Netværksmodellen er langt mere fleksibel og uforpligtende, end de gamle foreningsmodeller eller en egentlig kirkedannelse vil være.

Sat på spidsen: Vi forpligter os på hinanden lokalt. Men tiden er ikke til, at den lokale menighed og dens ledere for alvor står til regnskab for andre end den Almægtige selv. Derfor vil en egentlig kirkedannelse på højrefløjen af dansk kirkeliv blive meget svær.⁵

Forskellene mellem det (høj)kirkelige og lavkirkelige syn på det almindelige præstedømme lever i bedste velgående. Dertil kommer det 21. århundredes nye måder at anskue tilværelsen på helt generelt. Og så kan man blive forvirret.

Men midt i forvirringen kan vi finde trøst og glæde i, at Kirkens herre, Jesus Kristus stadig siger: "... jeg vil bygge min kirke, og dødsrigets porte skal ikke få magt over den" (jf. Matt 16,18).

1 Tilføjelse: Den væsentligste forskel mellem de sidste 25 års udvikling og nybruddene i slutningen af 1800-tallet er, at drivkraften dengang var offensiv, båret af store åndelige vækkelser. I dag er drivkraften i højere grad defensiv, grundet den generelle sekularisering i samfund og kirke.

En af de største udfordringer og farer for os i dag er, at alt andet end Kristus som korsfæstet og opstanden bliver vores centrum og trøst og håb i menighedslivet. At miste det fokus er større i en åndelig tørkeperiode end i vækkelsestider. Vi bliver hurtigere optaget af os selv. Menigheden og aktiviteterne står i fare for at blive omdrejningspunktet i stedet for Kristus.

2 Vi er kun lige begyndt på at bruge præstetitlen, og har slet ikke fundet vores ben endnu.

F.eks. vil en skovløber, der underviser på en Erhvervsskole, tøve med at omtale sig selv som "præst". Også fordi det signalerer, at det er ens levebrød, hvad det jo ikke er. Det også svært for andre at forstå, at et postbud også kan være præst. Som en sagde om en anden frimenighed: "Jamen, de har jo ingen præst ...". Jeg mener faktisk, at en tydelig og synlig præstefunktion kan være gavnlig – og her har de kirkelige/højkirkelige en stor fordel, som vi i det lavkirkelige landskab ikke har fundet os selv i. Pejlemærket bør være: synligt, tydeligt, kollektivt åndeligt lederskab. I praksis kan det dog af kommunikationsmæssige årsager være fornuftigt i titelbrug at skelne imellem dem, som er ansat til at

varetage en præstefunktion, og dem, som er valgt på en generalforsamling til at varetage præstefunktionen ulønnet.

3 Denne frygt er ikke nødvendigvis altid berettiget, men jeg beskriver alene nogle af de værdier og følelser, som efter min vurdering gør sig gældende i et eller andet omfang, og som former vores holdninger og praksis.

4 Tit 1,5, men også ApG 6,3; 13,3; 14,23.26; 15,40

5 Et eksempel: Et åndeligt tilsyn, som begrænser de nye menigheders suverænitæt, er ikke i høj kurs. I stedet satses der på forskellige former for rådgivningsmodeller for åndelig vejledning. LM har officielt haft tilsyn med associerede frimenigheder, men i realiteten har det snarere været en slags sparring.

En bagvedliggende årsag er, at LM's traditionelle model for tilsyn har vist sine store svagheder i mødet med de nye strømninger og menighedsdannelser. I LM varetages den åndelige tilsyns/vejlederfunktion dels af de kaldede (oftest ulønnede) prædikanter og dels af en afdelingsstyrelse, som typisk har borgerlige hverv. Disse "lægmænd" skal i dag håndtere åndelig vejledning og tilsyn med professionelle fuldtidsansatte teologer o. lign. ude i de nye LM-frimenigheder. Man kan begræde det – men for mig at se, vil det aldrig komme til at fungere i den virkelige verden – uanset hvor lavkirkelig man er i sit syn på det almindelige præstedømme.

Lene Malmgaard, f. 1971
Gymnasielærer

Godt sagt;

Der findes oprigtige kristne, som ... lammes af deres egen bristende evne til at leve, som det sømmer sig en kristen ...

Vel er det forkeret og højst beklageligt med dine fejltrin og mangler – men hører de ikke også ind under begrebet synd? Hvad nytte har vi af Kristi retfærdighed, hvis den ikke dækkede os helt og holdent og skjulte både indre og ydre fejl?

C.O. Rosenius

EFTERTANKEN

GRÆNSESPRÆNGENDE

AF LENE MALMGAARD

.....

"Jeg ser en grænse for alt, der er fuldendt, men din befaling rækker uendelig vidt"
(Sl 119, 96).

Mit liv rummer mange skønne aspekter: lykkelig gift, mor til tre vidunderlige børn, nær familie, berigende venskaber og fællesskab med Guds menighed både i Danmark og udlandet. Jeg nyder godt af det danske samfund og dets komfortable liv – og ikke mindst af naturens variation og skønhed. Alt sammen gaver fra Gud.

Alligevel er alt det skønne og smukke i livet begrænset. Det varer ikke evigt. Jeg må en dag sige farvel til alle de mennesker, jeg elsker. En dag kan jeg ikke længere udføre de opgaver, jeg finder glæde ved, eller nyde en travetur i Mols Bjerge.

Ægteskab, venskab og menighedsliv kan opleves slidsomt – og begrænset – på

grund af spændinger, uoverensstemmelser og svigt. Jeg kan møde sygdom, arbejdsløshed eller ubærlige tab. Selv den skønne natur kan nedbrydes. Jo, jeg kan genkende salmedigterens ord om, at der er en grænse for alt, der er fuldendt.

"Men din befaling rækker uendelig vidt," fortsætter han. Guds ord og løfter er ikke begrænset af livets skrøbelighed og menneskers svaghed. Gud er fuldkommen i alt, hvad han gør. Hans kærlighed til mig er upåvirket af mine svigt. Hans trofasthed og nåde er evig og bliver aldrig udtømt. Han lover mig nærhed, hver dag her i livet og i evigheden. Derfor kan jeg glæde mig over livets gode gaver, men jeg må ikke forvente, at disse gaver kan opfylde mine dybeste længsler efter fred, glæde og fuldkommenhed. Det kan kun Gud og hans grænseløse kærlighed.

HORISONT

Spalten, hvor redaktionen medlemmer vil forsøge at sætte aktuelle og principielle forhold ind i en større sammenhæng.

Spalten vil også indeholde passager fra den kirkelige debat og klip fra forskellige blade og aviser.

Hvorfor er vi så forpustede?

Mange danskere har en presset hverdag. Især børnefamilier er ophængte, siger man. Og der er jo en hel del om snakken. Der er fokus på øget effektivitet på arbejdspladserne og konstante forventninger om omstillingsparathed osv.

Alligevel er det interessant at læse om en ny undersøgelse fra Rockwool Fonden, der viser, at danskerne har nøjagtig lige så meget fritid i dag som for 45 år siden. På en gennemsnitlig ugedag har man otte timers fritid (her er fratrukket tiden til huslige pligter, børneomsorg, nattesøvn og transport til/fra arbejde).

Jens Bonke, der er ph.d. i økonomi og som står bag undersøgelsen, kommenterer ifølge Ritzau resultatet i forhold til de mange stressede børnefamilier på denne måde:

"Da fritiden er den samme som for 45 år siden, tyder noget på, at det er struktureringen af den, der er noget i vejen med. Det har ikke noget med arbejdstiden eller

fritiden at gøre. Ambitionsniveauet kan være en forklaring. Man føler, man skal nå rigtig meget. Det kan være steget i forhold til tidligere."

Mange af os vil gerne nå og opnå så meget – både i arbejdstiden, men måske især i fritiden. Og det kan være en belastning for os selv og vores omgivelser. Især børnene lider under, at forældrene har så mange interesser og projekter, der skal udfoldes i selvrealiseringens navn.

Det kan være sundt at sætte egne ønsker og behov til side for at imødekomme andres (f.eks. børnenes) behov for nærhed. Måske skulle man droppe turen i fitnesscentret og i stedet foretage sig noget fysisk og socialt sammen med sine børn. Og måske skulle jeg begynde at snakke lidt med de andre i kassekøen i stedet for at vrisse ad dem, der forsinket min hektiske dagsorden.

Vi har ikke kræfter til en uendelig mængde indtryk, interesser og aktiviteter. Det gælder også i menighedssammenhæng. Måske trænger vi nogle steder også til en forenkling her, så forventninger om den ene

og den anden aktivitet ikke tager livet og glæden fra mennesker.

I det hele taget har vi brug for lidt ro – så vi kan erkende, hvad Jesus har gjort for os, helt uden vores engagement: "Vender I om og holder jer i ro, bliver I frelst, er I rolige og trygge, finder I styrke. Men I ville ikke! Nej, I sagde: ... 'vi rider på hurtigløbere'" (Es 30,15f).

Ingolf Henoch Pedersen skrev i Indre Missions Tidende nr. 21-2014: "Vi har i dag mere end nogensinde før brug for at stoppe op og overveje, hvad det er, vi har så rasende travlt med, og hvad selve farten gør ved os. Gud kalder os til at vende om fra vores travlhed og finde vores sande styrke i fællesskabet med ham – og ikke i alt det, vi kan nå at udrette."

Derfor må indoptagelse af Guds ord prioriteres højt, både i hjemmet og i menigheden. Og husk at se din næste i øjnene!

Epokegørende opdagelse; Tilstedeværelsen af protestantisk missionsvirksomhed fremstår som den sikreste markør for udviklingen af demokrati

Den protestantiske missions oversete eftervirkninger

Hvorfra kommer demokrati, fred og velstand? ... Der findes intet enkelt svar. Men et nyere samfundsvidenskabeligt studie bidrager med nogle relevante indsigter, og leder os samtidigt dybt ind i historien om protestantisk mission i kolonitiden.

Ingen kan påstå at være uden interesser i fortolkningen af historiske begivenheder. Vi vil altid have en tilbøjelighed til at fremstille historien i overensstemmelse med vores egne religiøse eller ideologiske synspunkter. Men heldigvis er det (i hvert fald i teorien) muligt for enhver ny generation at tilgå de historiske data igen og analysere dem påny.

Det er, hvad samfundsforskeren Robert Woodberry har gjort. I 2012 publicerede han en artikel med titlen *The Missionary Roots of Liberal Democracy* i et af verdens mest anerkendte samfundsvidenskabelige tidsskrifter, *American Political Science Review*.

Studiet omhandler den massive bølge af europæiske, protestantiske kristne, der i 1800-tallet begyndte at drive missionsarbejde i de områder, som deres hjemlande havde tilegnet sig som kolonier. Artiklen har

bidraget til at korrigere et fejlagtigt billede af kolonitidens missionærer ... Woodberrys forskning viser, at mange af missionærerne arbejdede uafhængigt af koloniherrerne, og at en stor del af dem faktisk *talte imod* den uretfærdighed, som kolonisterne var forbundet med.

Desuden viser Woodberrys undersøgelser, at disse missionærer i reglen har været den afgørende faktor i bekæmpelsen af analfabetisme og udviklingen af et uddannelsessystem. De byggede skoler i vidt omfang og drev forlagsvirksomhed, der gjorde det muligt for mennesker i de lavere dele af samfundet at lære at læse. Endvidere inkluderede missionærernes arbejde hospitalsvæsen, nødhjælp og menneskerettighedsaktivisme.

Men den mest epokeygørende opdagelse i Woodberrys forskning er, at tilstedeværelsen af protestantisk missionsvirksomhed fremstår som den sikreste markør for udviklingen af demokrati ... i bredeste forstand, indeholdende alt det, som bidrager til en demokratisk *kultur*, såsom lav korruption, højt uddannelsesniveau, økonomisk stabilitet med mere. Denne indsigt har på højeste niveau i forskningen sat spørgsmålstegn ved hidtidige teorier om, hvordan velfungerende demokratier bliver til.

Ud over at denne genfortælling af historien

tilskynder til erindring og beundring af de kvinder og mænd, som (ikke uden omkostninger) dedikerede halve og hele liv til missionsærtjenesten, udfordrer den vores måde at diskutere samfundsproblematikker på.

Disse missionærer arbejdede ikke efter et decideret politisk program, og havde ikke nogen altomfattende agenda for samfundets udvikling. Men idet de arbejdede for at udbrede evangeliet, bidrog de til at udvikle en kultur, der senere udgjorde grobunden for demokrati, retfærdighed og økonomisk vækst.

Når forskellige dysfunktionelle sider af samfundslivet rammer medierne, det være sig på det nationale eller globale niveau, er den primære vinkel på problematikken oftest: Hvad kan regeringen/regeringerne gøre anderledes? Hvad er der galt med vores politiske og/eller økonomiske system? Det er naturligvis helt relevante overvejelser, men måske burde vi oftere og i højere grad debattere, hvilke *værdier* og hvilket *menneskesyn*, der betinger, at systemet fungerer efter hensigten?

Der kan vi nok lære en hel del af 1800-tallets missionshelte.

FRANS VESTERGAARD JENSEN

FOR TROEN

KRISTNE FORBILLEDER

AF ERIK DAHL

Jeg samler på gode forbilleder.

Tag nu den anden dag til morgenmad på Det Kristne Gymnasium (KG) i Ringkøbing. Vi sidder otte søvnige ved et 8-mandsbord og hyggesnakker. Så dukker en niende forsinket person op, og hun sætter sig ved et nyt 8-mandsbord. Straks rejser en af de stille piger ved vores bord sig med sin cornflakes og forlader hyggen for at holde den forsinkede ved selskab. Det er forbilledligt!

Eller tag min gamle far – jeg har kendt ham i 48 år – og jeg har aldrig hørt ham bagtale et andet menneske (måske bortset fra Mogens Lykketoft, men på det tidspunkt var han også skatteminister ...). Det er forbilledligt!

Bibelen er fuld af gode forbilleder. Hebræerbrevet 11 opremser et væld af trosvidner. Paulus siger, at vi skal efterligne ham og

andre, som er grebet af Kristus (Fil 3,17), og Jakob skriver: "Tag profeterne, der talte i Herrens navn, som jeres forbilleder ..." (Jak 5,10).

Jeg vil her nævne to personer, der på en unik måde blev kristne forbilleder for mig:

Skydstofte

Da jeg selv i sin tid gik i 3.g på KG, anede jeg ikke, hvad jeg skulle med mit liv efter studentereksamen. Så jeg valgte at opsøge vores huspræst, Jørgen Skydstofte, for han måtte da kunne fortælle mig, hvad Gud ville med mit liv.

Lidt nervøs havde jeg bestilt tid, og med klamme hænder bankede jeg på Skydstoftes dør. Jeg fik fortalt om mit ærinde, og så slog Skydstofte op i sin bibel. Jeg var luttere øre, nu skulle jeg få Guds plan med mit

liv! Og så holdt Skydstofte en kort andagt over Salme 40 om, at Jesus på korset havde "draget mig op af den brusende grav, af det skidne dynd, han satte min fod på en klippe, gav skridtene fasthed."

Først var jeg chokeret over, at en præst sagde "skidne", men det stod der jo i den gamle oversættelse, men mere overrasket blev jeg, da Skydstofte smækkede bibelen sammen og sagde, at sådan var det: Jesus havde frelst mig fra synd og dom, amen! Og så var den audiens forbi! Og jeg blev sendt ud af samtaleværelset ... Og jeg var skuffet!

Her kom jeg for at få hjælp til mit fremtidige liv, kom for at give Gud lov til at dirigere mit liv, og så fik jeg "bare" en prædiken om alt det, Jesus havde gjort for mig, og så "herut med dig, Erik Dahl." Det var dybt

Erik Dahl, f. 1966

Lærer på Det Kristne Gymnasium i Ringkøbing

frustrerende.

Men så gik der et par dage, og så opdagede jeg noget mærkeligt. For selv om jeg ikke var blevet klogere på, hvad jeg skulle med studenterhuen, så var alting alligevel forandret! For jeg havde fået flyttet fokus fra mig og mit over på Jesus og det, han havde gjort for mig.

Skydstofte havde med Salme 40 vist mig, at succesen allerede var hjemme i mit liv! Troede jeg på Jesus, så var det vigtigste i mit liv allerede sket i en påske for snart 2000 år siden! Nu stod min fod på en klippe, der ikke kunne vakle – hvad jeg så tilfældigvis valgte at bruge tiden på efter 3.g, var langt mindre vigtigt – og det gjorde på en mærkelig måde valgene langt nemmere.

H. E. Nissen

Det andet forbillede er Hans Erik Nissen, tidligere forstander på Luthersk Missions Højskole (LMH). Faktisk var han et ret irriterende forbillede. Her tænker jeg specielt på en lejr, hvor han skulle tale i min studietid i Aarhus. På det tidspunkt var jeg leder af en ret "militant" KFS-gruppe, som bl.a. lærte nye KFS'ere at gå på kollegiemission (uanset om de havde nådegaverne til det eller ej!) og holde andagt nærmest på kommando – kort sagt: Der var ikke plads til slap

kristendom her, men god plads til marcherende efterfølgelse!

Og så kom vi på lejr med Nissen, som den første aften talte om nåden i Jesus, og hvordan nåden var helt uden modkrav ..., og jeg var ved at eksplodere, for selvfølgelig havde Nissen i teorien ret, men hvor var efterfølgelsen henne? Hvor var Jesu kald til mission henne i al den nådesnak?

Så efter mødet gik jeg lige i kødet på Nissen, og vi – eller rettere: jeg – skændtes, så det bragede i spisesalen, mens Nissen mest lyttede og prøvede at forklare mig nådens væsen ... Men jeg var rasende og gik i soveposen, skummende af arrigskab – også over, at han igen og igen blev ved med at snakke om nåde, når det hele nu handlede om efterfølgelse ...

Næste morgen var jeg stadig vred, og da jeg kom ind i spisesalen, søgte jeg ned i det mørkeste hjørne for at have min havregryn og min vrede for mig selv. Lidt efter kom Hans Erik Nissen ind til morgenmad, og selv om der var masser af ledige pladser, og selv om der var masser af mennesker, der gerne ville tale med ham, så styrede han lige ned i mit skumle hjørne, hvor han satte sig og konverserede højlgt og medlevende om alt muligt, mens jeg mest svarede med sure enstavelser.

Nå, måltidet fik da heldigvis ende, og formiddagen gik, og jeg skumlede stadig. Det blev middagsmadstid – og sandelig, om seancen så ikke gentog sig ... Jeg gemte mig i et nyt hjørne, og lidt senere kom Nissen ind og styrede lige lukt ned til mit uvelkomne hjørne, hvor han igen begyndte at hyggesnakke. Og her fik vi så endelig snakket helt ud om vores uenigheder fra aftenen før.

Men skal sandheden frem, så var det ikke så meget hans argumenter, som det var hans imødekommende opførsel aftenen før – og ikke mindst hans nærmest forfølgende insisteren på at vise velvilje, der overbeviste mig om, hvad nåde egentlig er ...

Hvad gjorde netop disse to forbilleder særlig unikke? Hemmeligheden er, at de pegede med liv og ord ud over sig selv og hen på Kristus!

FOR TROEN

JOSEF – EN JESUSTYPE

REFLEKSIONER OVER FØRSTE MOSEBOG 39-41

AF JOHANNES KREJBERG HAAHR

Beretningen om Josef er umiddelbart en stærk fortælling om et bemærkelsesværdigt menneske i Guds tjeneste, hvorfra vi som kristne, der ønsker at stå i Guds tjeneste, kan tage ved lære og finde inspiration. Samtidig kan beretningen også, hvis den læses i lyset af Kristus, pege på og anskueliggøre Guds mægtige frelsesplan for alle jordens folk.

De tre kapitler i Første Mosebog, som artiklen her tager udgangspunkt i, beskriver den centrale del af Josefs historie. Først opsummeres (39,1) hvordan han blev solgt af sine egne brødre som slave, som der berettes om i kapitel 37. Herefter hører vi først om Josefs tjeneste i Potifars hus, dernæst hans

tjeneste i fangehullet og til sidst hans tjeneste som «statsminister» i Egypten.

Beretningens mønster

En nærlæsning af tekstens strukturelle opbygning afslører et mønster, som er gennemgående for alle tre dele (som i øvrigt ikke er sammenfaldende med kapitelinddelingen). Fire led gennemløbes i hver del, som illustreret i skemaet på side 25.

Josef fremtræder i disse kapitler som et bemærkelsesværdigt menneske med en stærk karakter. På trods af de tre gange gentagne ydmygelser og uretfærdigheder, som overgår Josef, og som resulterer i "tilbagefald" i hans ydre forhold, hører vi igen og igen om, at Josef lader sig bruge af Gud og tjener ham, hvor end han kommer frem.

Ikke blot er han dygtig og vellidt, men han er også ydmyg og giver gang på gang Gud æren for sine evner og succeser (jf. 40,8b og 41,16). Josef var aldrig borte fra Gud på trods af ydmygelser og hårde prøvelser.

To gange (39,2.21) hører vi, at "Herren var med Josef," hvilket resulterer i, at han finder velvilje hos sine foresatte. I kraft af Guds trofasthed og velsignelse kan Josef udvise stor tålmodighed og udholdenhed i sin tjeneste – både når han velsignes og får lov at høste tjenestens frugter, men også igennem prøvelserne, hvor han må lide uretfærdigt.

Stor integritet

Det fortælles endvidere, at "Josef var smuk og så godt ud" (39,7). Josefs ydre skønhed giver anledning til ganske alvorlige gen-

	<i>Ydmygelse</i>	<i>Tjeneste</i>	<i>Ophøjelse</i>	<i>Scene</i>
1. del: Potifar	39,1: solgt som slave	39,2-5: hos Potifar	39,6a: sat over hele huset	39,6b-18: Potifars hustru
2. del: Fængsel	39,19f: uretfærdigt fængslet	39,21: i fangehullet	39,22-23: sat over hele fængslet	40,1-22: tydning af to fangers drømme
3. del: Faraο	40,23: glemt af mundskænken	41,1-36: for Faraο	41,37-45: sat over hele Egypten	41,46-57: syv gode og syv onde år

tagne fristelser fra Potifars hustru. Men den unge mand bukker ikke under, men sejrer over fristelsen til synd – selvom det kommer til at koste ham dyrt (jf. 39,19).

Kirkefaderen Chrysostomos foretager i en kommentar til dette afsnit en malende sammenligning med en beretning fra Daniel 3: "Det var mindre bemærkelsesværdigt, at Daniels tre venner slap uskadt fra ilden i den brændende ovn, end at Josef slap uskadt fra egypterkvindens fristelser.» (Luther gentager i øvrigt sammenligningen i sin kommentar til Første Mosebog).

Den unge Josefs ydre skønhed var komplementeret af en indre skønhed og renhed; en standhaftighed og selvbeherskelse, som kalder til beundring og efterligning. Josef reagerer både i ord (39,8f) og handling (39,12b) på fristelsen.

Af hans ord kan vi se, hvorfra han finder kraften til at handle på fristelsen og helt fysisk at flygte fra den. Han henviser først til sine forpligtelser om troskab over for sin jordiske herre, Potifar, og til sidst over for sin himmelske herre: "Hvordan skulle jeg kunne gøre noget så ondt og synde mod Gud?"

Selv i det fjerne hedenske Egypten, hvortil han blev solgt som slave af sine egne brødre og landsmænd, husker han på sin Gud og lader sig åbent og offentligt forpligte af Guds vilje. Hermed fremstår han som et stærkt vidne, der med stor integritet bøjer sig for sin himmelske herre, selvom det koster ham hans position og ydre værdighed.

Vi kunne fortsætte denne ligefremme læsning af teksten og finde flere lektier fra

Josefs tjeneste i fangehullet, hvor han udviser empatisk sensibilitet (40,6), eller ved Faraos hof, hvor han udviser praktisk visdom (41,33-36). Men mon ikke blot de hidtil fremhævede karaktertræk og handlinger fra Josefs side kan tjene rigeligt til inspiration og efterfølgelse for os, der ønsker at følge i Josefs fodspor som en tjener af Guds nåde? Her er rigeligt for den enkelte bibellæser at meditere over (eller fundere over, hvis man er mere til det!).

Jeg vil i stedet nu i den resterende del af artiklen her forsøge at grave et spadestik dybere i tekstens mulige betydningslag.

Josef som en type på Kristus

Vi har i Det Nye Testamente en række såkaldte typologier, hvor en gammeltestamentlig begivenhed, person eller institution ►

Parallel; På samme måde som Josef fristes af Potifars hustru og sejrer over fristelserne, sådan fristes Jesus også i ørkenen uden at synde

bliver beskrevet som en type eller et forbillede på noget nuværende. Jesus nævner eksempelvis ophøjelsen af kobberslangen som en type på hans egen "ophøjelse" på korset (Joh 3,14). Og Paulus kalder eksplicit Adam for "en type (græsk: *typos*; dansk: *billede*) på Kristus" (Rom 5,14).

Af den sammenhæng kan vi se, at typen overgås og overskygges af det, som den er et billede på. Når jeg i det følgende vil beskrive Josef som en type eller et forbillede på Kristus, er det derfor underforstået, at Kristus overgår og overstråler Josef, som blot *i lyset af Kristus* peger på ham.

Dog vil jeg indskyde, at Det Nye Testamente ikke selv taler om Josef som en type på Kristus, hvorfor man skal være varsom med en sådan læsning. Der vil altid være en risiko for overfortolkning og indlæsning af budskaber, der ikke er belæg for i teksten.

Men lad mig alligevel forsøge at trække nogle af de overraskende mange linjer, der kan tegnes mellem Josef og Jesus Kristus – med det forbehold, at her ikke er tale om en egentlig tekstudlægning, men i højere grad en opbyggelig refleksion over beretningen i lyset af Kristus.

Ydmyget

Den første parallel, vi skal standse for, er

hændelserne i Første Mosebog 37, hvor Josefs egne brødre og landsmænd forarges over Josefs drømmerier (og den også åbenlyst provokerende selvopfattelse, som lå heri) og sælger ham som slave til Egypten. Også Jesus måtte opleve at blive afvist af sine egne: "Han kom til sit eget, og hans egne tog ikke imod ham" (Joh 1,11). Også Jesu udsagn om sin egen guddommelige autoritet førte til, at han blev afvist, forfulgt og til sidst udleveret til henrettelse.

Josef måtte herefter i medgang og modgang tjene Gud i fremmed land, borte fra sin fars hus. På samme måde måtte Jesus give afkald på sin himmelske herlighed og gøre sin Fars vilje ved at tjene og lide for vores skyld. At Jesu afkald var frivilligt og hans lidelse stedfortrædende (i modsætning til Josefs "afkald" og lidelse) er et eksempel på, at typen overgås af det, som den peger på.

På samme måde som Josef fristes af Potifars hustru og sejrer over fristelserne, sådan fristes Jesus også i ørkenen uden at synde. På trods af Josefs uskyld i den konkrete sag anklages han uretfærdigt og dømmes til fangehullets mørke, hvori han fortsatte i sin tjeneste (1 Mos 39,22). Jesus måtte som den totalt skyldfri påtage sig straf ved at blive dømt til dødens mørke, men netop ved at

gå ind i dette, gjorde han sin himmelske fars vilje og tjente menneskets frelse.

Ophøjet

Efter at Josef var blevet ført ud af fangehullet, blev han indsat som herre over hele Egypten og hele folket skulle adlyde ham, som var han Faraos selv (1 Mos 41,39-44). Apostlen Peter siger om Jesus, efter dennes opstandelse, at han "er faret op til Himlen og sidder ved Guds højre hånd, efter at engle og myndigheder og magter er blevet underlagt ham" (1 Pet 3,22).

Og i filipperbrevshymnen læser vi om, at "hvert knæ skal bøje sig" for den ophøjede Jesu navn (Fil 2,9-11). Nøjagtigt som Josef, der som ganske ung havde drømt at sol, måne og stjerner skulle bøje sig for ham (1 Mos 37,9). I filipperbrevshymnen genfinder vi i øvrigt det samme mønster, som Josef-beretningen indeholder: ydmygelse/afkald (Fil 2,6-7a), tjeneste med lidelse (2,7b-8) og ophøjelse (2,9-11).

Livgivende

I kraft af Josefs tjeneste ved Faraos hof, hvor han med visdom og indsigt rådgav om at samle kornet fra de syv overflodsår og gemme det til de syv hungår, havde egypterne mad i overflod, da tørken kom. Ja, "fra

Johannes Krejberg Haahr, f. 1985

Bach.theol. & cand.it.

Ansæt i designvirksomhed med speciale i bibeldesign

Ligesom Josef reddede folk fra hungersnød, skaffede Jesus også brød til mange. Både i bogstavelig forstand, men også i åndelig forstand, når han mætter os med livets brød.

hele jorden kom folk til Egypten for at købe korn hos Josef" (1 Mos 41,57). Også Jesus skaffede brød til mange; både i bogstavelig forstand, når han bispiste 5000 mand med fem brød og to fisk (Joh 6,1ff), men også i åndelig forstand, når han mætter os med livets brød, "der kommer ned fra Himlen og giver liv til verden" (Joh 6,33), det vil sige: Kristus selv. Igen overgås Josefs salg af jordisk korn af Kristi nådige hengivelse af sit eget legeme.

Det sidste træk, jeg her vil fremhæve, er, at Josef gør det muligt for sit folk at bo i landet Goshen i Egypten. Han henter sin far og sine brødre og al deres ejendom til Egypten og viser dem vej til Goshen (1 Mos 46,28), hvorefter han skaffer dem Faraos tilladelse: "Egypten ligger åbent for dig. Lad din far og dine brødre bosætte sig i den bedste del af landet; de kan bo i landet Goshen" (1 Mos 47,6).

I kraft af Josef kan Israels folk altså få lov at bo og blive talrige som et samlet folk i et fremmed land. De kan fastholde deres identitet og få lov at dyrke Gud midt blandt Egyptens fremmede guder, indtil de endeligt bliver udfriet, som vi læser om det i Anden Mosebog.

Også Jesus har givet sit eget folk et land; et åndeligt Gudsrige, hvor vi som hans

brødre og søstre kan leve og tjene Gud midt blandt alverdens afguder, indtil vores endelige udfrielse ved hans genkomst. I Guds Rige må vi få lov at leve som fremmede på jorden, men dog som en samlet kirke; et udskilt og helligt Guds folk.

Gud vil frelse

Læst på denne måde kan den inspirerende gammeltestamentlige beretning om Josef altså mere end bare inspirere og vejlede os i vores tjeneste for Gud. Den kan også belyse, supplere og stadfæste den nytestamentlige lære om Kristus som Guds Søn, der ved sin ydmygelse, tjeneste og ophøjelse bringer os frelsen og skænker os Gudsriget midt i denne verden.

Hermed er beretningen også, når vi indtager senere åbenbaringer i Det Nye Testamente, en understregning af Guds evige frelsesplan, som altså også de tidligste tekster i det gamle testamente vidner om.

Josefs liv er, ikke uden grund, fra gammel tid blevet brugt som et sigende billede på, hvordan Kristus ofrede sig selv for at frelse mennesker. Det ligger i forlængelse af Josefs egne ord til sine brødre: "I udtænkte ondt mod mig, men Gud vendte det til det gode. Han ville gøre det, der nu er sket: holde mange mennesker i live" (1 Mos 50,20).

VÆR ALTID PARAT TIL FORSVAR

AF ROBERT BLADT

”I skal hellige Herren Kristus i jeres hjerte og altid være rede til forsvar over for enhver, der kræver jer til regnskab for det håb, I har, men I skal gøre det med sagtmødighed og gudsfrygt og med en god samvittighed, for at de, der håner jeres gode livsførelse i Kristus, må blive gjort til skamme, når de bagtaler jer” (1 Pet 3,15f).

Vi, der er kristne, er blevet indviet i en hemmelighed: Kristus-hemmeligheden.

Den hemmelighed, som Guds ånd har gjort kendt gennem Bibelen og den kristne forkyndelse. Hemmeligheden om, hvordan alle mennesker ved troen på Kristus kan få fællesskab med Gud og få adgang til evigt liv ved at komme med ind under den pagt

og de løfter, som Gud har givet til Israels folk (Ef 3,4-8).

Hemmeligheden skal røbes

Når børn indvier hinanden i deres hemmeligheder, sker det ofte på én betingelse: Hemmeligheden må ikke røbes! Med Kristus-hemmeligheden er det modsat. Vi, der er blevet indviet i hemmeligheden, har pligt til at røbe den! Det er en befaling fra den evige Gud, at hemmeligheden skal røbes for alle folkeslag (Rom 16,26).

For nogle af os er det en spændende og motiverende udfordring. En anledning til at få afløb for intellektuelle tilbøjeligheder og deltage i diskussioner om tro og livssyn.

For andre af os skaber det mismod og ubehag. Vi ser for os, hvordan vi bliver sab-

let ned og bliver gjort til grin foran studiekammerater, kolleger eller naboer.

Den vigtigste udrustning

Hvad enten du reagerer på den ene eller anden måde, er der grund til at lægge mærke til, hvad Ny Testamente fokuserer på, når det gælder forsvaret for den kristne tro. Vi opfordres ikke til at tage et retorik-kursus eller at væbne os med intellektuel ammunition. Vi ser ganske vist eksempler på, at særligt Jesus og Paulus både intellektuelt og retorisk matcher og overbyder deres samtalepartnere. Det er fint at have redskaberne i orden. Men der er noget, som er vigtigere.

Peter taler i versene, der er citeret her ovenfor, om ”sagtmodighed og gudsfrygt” og ”god samvittighed”. Paulus minder os

Afgørende; For den, som skal forklare og forsvare den kristne tro og det kristne håb, er den vigtigste udrustning en karakter, som er dannet af og afspejler Kristi kærlighed og barmhjertighed

om, at vores tale skal være "venlig, krydret med salt" (Kol 4,6). Og da Jesus sender sine disciple ud for at proklamere Gudsrigets nærhed, udruster han dem ikke med doktorafhandlinger, men med Guds ånd og salveolie til at helbrede syge (Mark 6,7-13).

For den, som skal forklare og forsvare den kristne tro og det kristne håb, er den vigtigste udrustning en karakter, som er dannet af og afspejler Kristi kærlighed og den barmhjertighed, der møder os i evangeliet.

En del kristne frygter at gå ind i samtaler om den kristne tro, fordi de frygter for at tabe ansigt ved at tabe en diskussion, eller måske fordi de frygter for at bringe skam over Gud. De tænker, at de må vide mere, forstå bedre og kunne argumentere klarere, inden de er parat til at tale med andre om Gud. Der er bestemt ikke noget galt i at dygtiggøre sig, få større indsigt og øve sig i at forklare og forsvare den kristne tro. Men noget er vigtigere. Det er vigtigere at have mødt Guds barmhjertighed i Jesus. Det er vigtigere at stå i den forvandlende proces, som sættes i gang, der hvor vi mødes af evangeliet.

Det er en proces, der er båret og udvirket af Guds ånd. Når vi taler ud af den, bruges Ånd og kraft som bevis (1 Kor 2,4). Vi kan endda opleve at få givet ord, som kommer

fra Guds ånd og ikke fra vores indsigt og erkendelse (Matt 10,19f). Denne åndsbårne, evangeliecentrerede tale er vigtigst, fordi målet ikke er at vinde en diskussion, men en sjæl, som på ingen måde er neutral i forholdet til Gud.

Sprækker i overbevisningen

Når det er sagt, taler Bibelen også om, at vi skal dygtiggøre os i at begrunde vores tro. Peter taler om at være rede til forsvar. Paulus taler om at forsvare og underbygge evangeliet (Fil 1,7). Jesus argumenterede for sin lære i mødet med farisæernes indvendinger (f.eks. Matt 12,1-14). Ved at fremlægge et forsvar for troen håber vi at slå sprækker i opponentens overbevisninger, så der kan banes vej for Guds ånd og evangeliet.

Hvad vi skal forsvare den kristne tro imod, afhænger meget af hvilken tid, kultur og tradition, vi befinder os i. I dagens Danmark er det særligt et naturalistisk og ateistisk verdensbillede, som udfordrer den kristne tro og virkelighedsforståelse.

Hvordan lyder det gode forsvar for den kristne tro i den kontekst? Det spørgsmål har kristne apologeter arbejdet med gennem årtier. I den evangelikale del af kirken er der opstået fire "retninger" inden for

apologetikken (trosvorsvar). De kan bedst beskrives som fire forskellige måder at argumentere for den kristne tro på. De udelukker ikke hinanden, men der følger nogle forskellige betoning og forudsætninger med de fire forskellige argumentationsmåder. Jeg vil forsøge at beskrive dem kort - til inspiration og videre refleksion for den, der ønsker at forberede sig på at forsvare den kristne tro.

Den klassiske argumentation

Der er to trin i den klassiske argumentation for den kristne tro:

- Ved hjælp af naturlig teologi bevises det, at Gud findes
- Med historiske argumenter sandsynliggøres Jesu opstandelse og dermed kristendommen som den bedste udgave af teismen

Trin 1 er et forsøg på at begynde fra samme udgangspunkt som den, der ikke tror på Gud. Ud fra naturen og fornuften argumenteres der så for Guds eksistens. Amerikaneren William Lane Craig har med styrke bragt det kosmologiske (kosmologi = læren om verdensordenen, *red.*) argument tilbage i fokus.

Argumentet indeholder to præmisser:

- 1) Alt, som begynder at eksistere, har en ➤

Robert Bladt; Når jeg bliver spurgt, hvorfor jeg er kristen, er jeg begyndt at henvide til Jesu opstandelse. Det bringer samtalen helt ind i centrum af min tro

årsag, og 2) Universet begyndte at eksistere. Følgeslutningen er: Universet har en årsag (underforstået: uden for sig selv), og denne årsag er, hvad vi kalder Gud. Vi har med dette første trin i argumentationen ikke sagt andet om Gud, end at han er årsag til universet. Men dermed har vi også åbnet for en undersøgelse af, hvem og hvordan Gud er. Derfor bliver det interessant at undersøge, hvilke af religionerne, der er sande.

Kristendommen står og falder med den historiske påstand om Jesu opstandelse. Derfor er det næste trin i argumentationen en undersøgelse af netop denne påstand. Kan vi vise, at den er historisk troværdig? Ja, siger de klassiske apologeter. Jesu opstandelse kan ikke afvises ved at sige, at opstandelse fra de døde ikke kan finde sted, for vi har jo lige vist, at universet har en årsag uden for sig selv, altså Gud, og derfor er det også muligt, at Jesu opstandelse har en årsag uden for den materielle verden, altså Gud. Derudover kan der argumenteres for, at Jesu opstandelse er den bedste forklaring på en lang række af historiske fakta.

I praksis kan man sjældent gennemføre disse to trin i én samtale. Er jeg i samtale med en, der ikke tror på Guds eksistens, kan

det kosmologiske argument godt vække eftertanke hos den, som er lidt filosofisk anlagt. Men denne type samtale er som en simreret – den skal holdes i kog over lang tid.

Den evidentielle argumentation

I den evidentielle (tydelig og indlysende, *red.*) argumentation vendes rækkefølgen af trinene i den klassiske argumentation om. Tanken er, at vi forstår verden gennem sansendeindtryk, på hvilke vi bygger vores viden og teorier. Dette gælder også historiske begivenheder. Men eftersom der er en tidsafstand mellem f.eks. Jesu opstandelse og vores tid, må vi vurdere, hvilke historiske påstande, der er troværdige og hvordan de skal fortolkes.

Fortalerne for den evidentielle argumentation hævder, at selv det minimum af historiske fakta vedrørende Jesu opstandelse, som historikere og teologer kan enes om, er nok til at underbygge troværdigheden af Jesu opstandelse fra de døde.

Vi konkluderer altså først, at Jesus er opstået fra de døde, og derfor giver det fuld mening at hævde, at der findes en Gud, og at han er sådan, som Jesus påstår. En opstandelse er trods alt et slagkraftigt bevis for, at man ved, hvad man taler om.

Når jeg bliver spurgt, hvorfor jeg er kristen, er jeg begyndt at henvide til Jesu opstandelse. Det bringer samtalen helt ind i centrum af min tro. Og overraskende nok er der ikke mange, som har overvejet, hvad den holdbare alternative forklaring på de hårdnakkede vidnesbyrd om Jesu opstandelse skulle være.

Den kumulative argumentation

De to første argumentationsformer forudsætter nærmest, at hvis man bruger fornulften (det klassiske argument) eller sine sanser (det evidentielle argument), vil man med nødvendighed ende ved den konklusion, at den kristne tro er sand.

En kumulativ (opsamlende og oplagrende, *red.*) argumentation bygger derimod på den forudsætning, at man ikke kan opnå sikkerhed for den kristne tros sandhed. I stedet ses kristen apologetik som et forsvar, der kan sammenlignes med den måde, en advokat fremlægger et forsvar for en anklaget i en retssag.

De argumenter, man møder i denne argumentationsmåde, adskiller sig fra de andre ved at fokusere mere på argumenternes evne til at overbevise og mindre på, om det er argumenter, der kan undergrave og modbevise modpartens synspunkter.

Robert Bladt, f. 1970

Generalsekretær i Kristeligt Forbund for Studerende (KFS)

C. S. Lewis kan nævnes som en fremtrædende repræsentant for denne måde at argumentere på. Han brugte skønlitteratur, græske myter og klassisk litteratur i sit forsvar for den kristne tro. Da han beskrev løven Aslans ofring og opstandelse i Narnia-bogen *Løven, heksen og garderobeskabet*, leverede han ikke et skudsikkert argument for Jesu opstandelse, men han brugte narrative og æstetiske argumenter for at få os til at overveje betydningen af Jesu død og opstandelse.

C. S. Lewis er dog så mangfoldig i sit forsvar af den kristne tro, at man ikke kan begrænse ham til denne kategori. Hans radioforedrag, som blev udgivet i bogen *Det er kristendom* er en unik præsentation af den kristne tro med udgangspunkt i begrebet om det gode som noget, der ikke blot er relativt – et argument, han vil hævde, at alle bør acceptere.

Denne argumentation kan flettes ind i mange samtaler. For nylig talte jeg med en, der havde svigtet et andet menneske, og vedkommende ville ikke tilgive ham. Det var en anledning til at fortælle, at der er konkret trøst og hjælp i at tro på Gud som den øverste ansvarlige magt og som den, vi derfor kan rette vores bøn om tilgivelse til.

Den forudsætningsbaserede ikke-argumentation

Udgangspunktet for den forudsætningsbaserede ikke-argumentation er, at der bag vores tænkning, argumentation og forståelse af virkeligheden ligger nogle grundlæggende antagelser og fordomme (engelsk: presuppositions).

For den kristne er det en grundlæggende overbevisning, at Guds ord er sandt. Derfor tænker, argumenterer og forstår jeg ud fra denne antagelse. Ateisten derimod er grundlæggende overbevist om, at Gud er en menneskelig projektion. Derfor tænker, argumenterer og forstår hun ud fra denne antagelse.

Dette vanskeliggør en reel dialog. Den kristne kan sige til ateisten, at hendes oprør mod Gud gør hende ude af stand til at erkende Gud. Og ateisten kan sige til den kristne, at hans irrationelle tro har gjort ham blind for hans vildfarelse.

Det lyder som en samtale, der aldrig kommer i gang, derfor har jeg kaldt det en ikke-argumentation. Hollænderen Cornelius Van Til er en af dem, der ofte forbindes med denne tilgang til apologetikken. Han opfordrer den kristne til ikke at forsøge at argumentere ud fra et neutralt udgangspunkt, men i stedet frimodigt forkynde sandheden

i Guds ord i tillid til, at Gud kan give troen. Van Til har også foreslået, at den kristne og ateisten for argumentets skyld kunne forsøge at "bytte fordomme". Heri ligger alligevel en lille tro på, at der er noget i os, som ønsker at anerkende Gud.

Forskellige veje til samtale

Som nævnt udelukker disse fire argumentationsmåder ikke hinanden. De peger snarere på forskellige veje ind i den apologetiske samtale. En samtale, som rummer tænkning og argument – af og til på højt akademisk niveau – men hvis væsentligste ingrediens er en karakter, som er dannet af og afspejler Kristi kærlighed og den barmhjertighed, der møder os i evangeliet.

Dermed er vi tilbage ved den vigtigste udrustning. En del af os viger tilbage for at gå ind i samtaler om vores tro, fordi vi er bekymrede for, om vi ved nok. Det vigtigste mål med sådan en samtale er imidlertid ikke at formidle viden, men at formidle et møde med Kristus og hans barmhjertighed. Hvis jeg lever i og af Kristi barmhjertighed, har jeg den vigtigste udrustning og forudsætning for at føre en apologetisk samtale.

NÅR HÅRET VOKSER

AF KAI KJÆR-HANSEN

At verdens unge mænd går med længere og længere hår er et faktum. Men det urovækkende for nogle er, at nogle unge kristne – endog med tillidsposter, ja, forkyndere i LM – i den senere tid ikke har støttet barberfaget meget, men har fået halvlangt hår. Og det betyder, vil man hævde, at disse skikker lige med denne verden!

Den anden side af sagen er hårproblemet mellem forældre og børn. Det lyder måske for nogle som opdigtede sager. Men desværre kan der fremføres slående beviser på, at forældre endog skammer sig ved deres børns hårlængde, når de er sammen med andre kristne forældre. Dette kan få skæbnesvangre konsekvenser!

Identifikation eller mode

At der kan være nøje sammenhæng mellem den ydre livsform – i denne sammenhæng håret – og livsholdningen, skal ikke bestrides. Den unge generations protestholdning til det etablerede samfund midt i 60'erne førte bl.a. det lange hår med sig. Derfor er der ikke noget underligt i, at mange kristne forkaster den lange – eller længere – hårmode, fordi man identificerer langt hår med narkotikavrag, rudeknusende demonstranter og anarkister.

Men når en protestfremkaldende klædedragt eller hårpragt bliver *mode*, må identifikationen udviskes, og dét ofte til stor irritation og ærgrelse for dem, der mener noget med deres protester.

En langhåret kristen vil altså ikke identificere sig med ovennævnte folk; han synes

I anledning af Budskabets 150. årgang genoptrykkes enkelte artikler fra historiens løb, denne gang af daværende stud.theol. og fritidsprædikant i LM Kai Kjær-Hansen.

Ungdomsoprøret i 1960'erne ramte nok først og fremmest LM som en positiv ungdomsvækkelse. Nye blev vundet i ungdomsarbejdet, og flere af de unge gik i gang med at læse Bibelen og Rosenius' skrifter.

Men naturligvis var det ikke uden problemer for en gammel bevægelse at skulle integrere de unge, hvoraf en del ikke var vokset op i LM. Det er på denne baggrund, vi i dag skal læse – og reflektere over – artiklen fra 1971 (her forkortet af red.).

simpelthen, at frisuren er pæn, og det kan der jo ikke være noget forkert i. Altså: Når en anden hårlængde end den vante er blevet mode, kan man frit vælge eller vrage den.

Mænd har i langt den overvejende del af historien gået med længere hår end det, vi har. Hvordan Jesus så ud, ved jeg ikke, men på alle mine billeder fra søndagsskolen er han i hvert fald fremstillet med langt hår.

Hvad jeg vil med dette? At vi nu *alle* skal gå med langt hår? Nej, langt fra! Men at vi alle kan få et afslappet forhold – også til håret. At vi så altså *alle* skal synes, at halvlangt hår er smukt? Nej, langt fra! Smag kan ikke diskuteres. Hvad da? Dette: At vi indser, at vi her beskæftiger os med *et aldeles ligegyldigt emne*, som altså ikke engang burde være et problem for os.

Kai Kjær-Hansen, f. 1945

(Foto fra 1970'erne)

Dr.theol.

Formand for Den Danske Israelsmission

1997-2014

Når vi alle følger med moden, så lad os da ikke stride mod hinanden og udmarve hinandens frimodighed, når altså ikke moden er i modstrid med Guds ord og et værdigt kristenliv. Lad os derfor ikke beklage os over uvæsentlige ting.

Forargelsen

Men hvad nu, når der er nogen, der forarges på de langhårede kristne? Forargelse synes at være et af de meste benyttede, men samtidig misbrugte og misforståede begreber, hentet fra NT.

Det er yderst let at bliver forarget. Er der en person, der handler lidt anderledes, end jeg gør, eller går klædt lidt anderledes end jeg, kan jeg sætte mig hen og forarges, samtidig med at jeg foregøgler mig selv, at jeg har Paulus på min side.

Denne forargelse har intet med NT's forargelse at skaffe. Den, der forarger nogen i nytestamentlig betydning, fører vedkommende bort fra troen; forargelse er altså frafald fra troen.

Talen om forargelsen er altså kommet for at beskytte de små, dem, der er svage i troen. Hvem er de svage? Er det ikke oftest dem, der kan personificeres i den dreng med det halvlange hår, jeg talte med på en weekend-lejr. Han kom fra et ikke-kristent

hjem og sagde i samtalens løb: "Når jeg kommer ind i Nansensgade (LM's missionshus, *red.*) om søndagen, ser så mange så mærkeligt på mig ... Synes du også, jeg har for langt hår?"

Oprejste hoveder

Rejs da hovederne, I forældre, som har drenge, I skammer jer ved, fordi de har lidt for meget hår i nakken, børn, som trofast går med jer til møderne, børn, som gerne vil være kristne. Ødelæg da ikke det ord, der er sået i dem, selvom I og jeres jævnaldrende synes, at den mode er aldeles horribel. Brug ikke den kostbare tid til at skændes med dem om ubetydeligheder. Fortæl dem hellere om Jesus! Og advar dem mod de ting, der virkelig kan forårsage frafald fra troen, og vær ikke selv, i jeres liv og færd til forargelse.

"Jamen, Paulus siger dog, at det er usømmeligt for en mand at have langt hår (1 Kor 11,14)." Ja, ganske rigtigt, ligesom han i samme kapitel betoner, at det er usømmeligt for en kvinde at lade sig klippe. Men man skal være varsom med at rive skriftsteder ud af deres sammenhæng. For at gøre en lang historie kort: Paulus vil, at der skal være forskel på mand og kvinde.

Og så siger vi stille og uden nogen som

helst ironi: Hvem har været i tvivl om, at det var et han- eller hunkønsvæsen, man stod over for, når man talte med en langhåret?

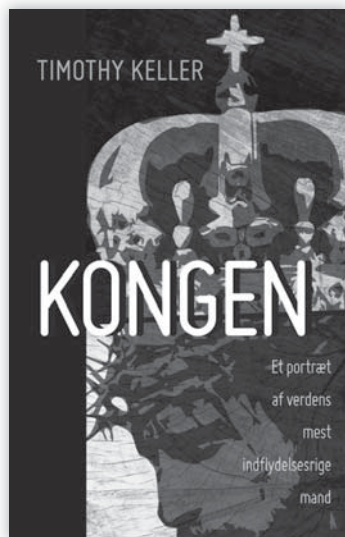
Ubetydelige ting skal accepteres. Betydelige og væsentlige ting påtales. Om vi dog ikke måtte "forarges" på hinanden, men glæde os over hinandens forskelligartetheder, vi er jo dog lemmer på samme legeme, Kristi legeme!

Går vi en "langhåret tid" i møde – nåh ja, hvad så? Gud har i de forgangne århundreder haft mange langhårede børn. Og går vi en slips-løs tid i møde – nåh ja, hvad så? Det behøver vi hverken at bekymre os for eller glæde os over. Det er jo da aldeles ligegyldigt.

Men kommer der et tidspunkt, hvor det eneste rigtige og accepterede er langt hår og rullekrave, kommer *den* tid, ja, da håber jeg, at en eller anden på samme måde vil påtale det.

Om bogen; Den kommer godt ud over rampen med et evangelisk og befriende budskab

AF CARSTEN SKOVGAARD-HOLM

Kongen

Timothy Keller
Credo Forlag, 2014
280 sider, kr. 249,95

Timothy Keller gennemgår Jesus-historien i Markus-evangeliet fra en ende af. Eller rettere: Han forkynder Kristus gennem Markus' Jesus-historie. Det gør han med stor tillid til Bibelen og med perspektiver ud i hele Bibelens bredde.

Præsten fra New York zoomer ind og giver et godt nærbillede af Jesus. Som kongen og manden på korset. Vil man læse en god, opbyggelig bog, så er *Kongen* oplagt. Den går dybt og bredt, men holder samtidig fokus og er meget let at læse. Sproget flyder godt uden klumper.

Ind imellem formår han at formulere tingene på en ny, overraskende og tankevækkende måde. Det sker blandt andet, når han allerede i begyndelsen af bogen beskriver treenigheden som en guddommelig dans mellem Faderen, Sønnen og Helligånden. Timothy Keller henvender sig herefter direkte til læseren: "Du er skabt til at deltage i en guddommelig dans i treenigheden." Deltager vi i denne "dans" i treenigheden, pointerer han, får det stor betydning ikke alene i forhold til Gud, men også i forhold til andre mennesker.

Jeg synes, der er en mindre tendens til, at Timothy Keller mere forkynder en jævn og rund Gud frem for en hellig og skarp Gud, men det ødelægger ikke noget grundlæggende ved bogen. Dommen og loven bliver heller ikke så stærkt fremhævet.

Til gengæld viger han ikke tilbage fra at understrege syndens alvor hos os og i os. Det sker bl.a. som baggrund for forsoningens nødvendighed. Han kommer godt ud

over rampen med et evangelisk og befriende budskab. Betydningen af Jesu død for os på korset formulerer han tydeligt og stærkt.

Befriende efterfølgelse

Der er enkelte reformerte anstrøg. Timothy Keller er visse steder lidt for optimistisk i forhold til, at vi som kristne kan komme ind i en ændring af vores personlige karaktertræk.

Han beskriver på en god måde påskebegivenheden og flere sider af nadvermåltidet. Set fra et luthersk synspunkt taler han dog for svagt om Jesu nærvær og tilgivelse i nadveren. Det bliver mest et mindemåltid.

Efter min mening sætter den populære forfatter et befriende og nødvendigt fokus på den nye dagsorden i det kristne liv og på efterfølgelsen af Jesus.

Bogen giver et stærkt portræt af korsets konge, som ændrede verden for altid. Den leverer et nuanceret og uddybende billede af Jesus. Ikke som noget fortidigt eller fjernet fra virkeligheden. Tværtimod kommer Jesus tæt på en selv som læser og på det, som rører sig i vores tid. Derfor er *Kongen* en relevant bog.

Om bogen; Den går for langt over i den grøft, hvor det handler om at føle og mærke Jesus og gengælde hans kærlighed

AF INGE BØGEL LASSEN

Derfor kan vi ånde frit

Gunn Bjørsted

ProRex Forlag, 2013

118 sider, kr. 99,95

Lad mig sige det med det samme: Jeg har svært ved at anbefale denne bog. Jeg fornemmer det positive anliggende: at hjælpe mennesker til at hvile og leve i Jesu kærlighed. Men jeg oplever, at argumentationen og vejen dertil ofte er problematisk i forhold til en luthersk forståelse.

Det handler især om følgende hovedområder: menneskesynet, forståelsen af frelsen/ kernen i den kristne tro, livet med Jesus og dommen.

Når det drejer sig om menneskesynet, siger forfatteren bl.a.: "At komme Jesus nærmere er at komme nærmere sig selv" (s.20), og at vi på en måde selv er "Guds største gave til os" (s.28).

I forhold til frelse skriver han, at "kernen i den kristne tro drejer sig om, hvordan Guds kærlighed kan befri os fra syndens magt" (s.22), og at "frelse ikke primært handler om at blive sat fri fra syndens straf, men om at blive sat fri fra syndens magt og indgå i en kærlighedsrelation, der er stærkere end egoismens bindinger" (s.46).

Ifølge forfatteren bekymrer Jesus sig ikke så meget for, om vi lytter til budskabet om ham, og "det er lige så godt, ja bedre at yde en god indsats i hverdagen end at vide en masse teoretisk om Gud" (s.13). Jeg er ikke uenig i, at det kristne liv skal leves ud i hverdagen, men jeg forstår ikke, at det skal sættes i modsætning til at lytte, som det gøres, når forfatteren skriver, at han selv kender til "fristelsen til at stikke af fra menneskelivets reelle udfordringer og i stedet sidde og kloge sig i et religiøst aflukke" (s.21).

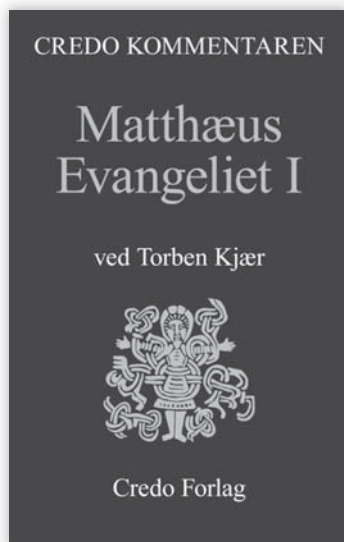
Men især, når det gælder forfatterens ud-

lægning af dommen, bliver jeg betænkelig. Han skriver f.eks.: "Dommen handler ikke om hævn og forkastelse i vores forvredne definitioner af disse begreber, men om tilgivelse, renselse og nyskabelse. For dommen er udtryk for, hvem Jesus er – og hvordan han handler i forhold til det onde" (s.65), og "på dommedag vil Jesus med kærlighedens fortærende ild brænde ukrudtet. Vel at mærke er det ikke mennesket, han fortærrer, men det onde i mennesket. På dommedag får Jesus has på alt, hvad vi har bakset med af destruktivt, snavset og foredret i vores liv" (s.68).

Jeg oplever grundlæggende bogen som en (relevant) reaktion på en forkyndelse, der ikke pointerede Gud som Skaberen og hans store kærlighed til sit værk, og hvor kristentro og -liv i hovedsagen handlede om at lytte, læse og bede. Men jeg mener, den går for langt over i den grøft, hvor det handler om at føle og mærke Jesus og gengælde hans kærlighed. Og dommedagssynet nærmer sig, for mig at se, en falsk og ubibelsk trøst: Det er kun det onde i mennesket, som går til grunde; der er ikke tale om en egentlig fortabelse.

Om bogen; Den er forsynet med 10 meget spændende ekskurer, som behandler nogle spørgsmål og problemstillinger, mange bibellæsere er optaget af

AF THOMAS WIND

Matthæus Evangeliet I Credo Kommentaren

Torben Kjær
Credo Forlag, 2014
400 sider, kr. 299,95

Endnu en bibelkommentar fra Credo foreligger nu. Lektor i Det Nye Testamente på Dansk Bibel-Institut Torben Kjær (TK) har skrevet det første af en to-bindes kommentar til Matthæusevangeliet.

Bogen er bygget traditionelt op: Først indledningsstof, hvor forfatterspørgsmål, adressat, genre og formål m.m. behandles. Derefter følger selve kommentardelen. Det foreliggende første bind rummer kommentarer til de første 13 kapitler i Matthæusevangeliet.

TK har forsynet kommentardelen med 10 meget spændende ekskurer, som behandler nogle spørgsmål og problemstillinger, mange bibellæsere er optaget af. Det drejer sig eksempelvis om Johannesdåbens betydning, besættelse, mission til jøder og hedninger og forholdet mellem Guds vilje og menneskets ansvar.

Glæde over sammenhængende bibel

Man bemærker den flittige henvisning til GT. Det gamle princip om at lade Bibelen være sin egen fortolker er respekteret i bogen. Jeg forundres over, hvor meget nyt lys man får over Matthæusevangeliet fra GT. Tilbage i ens sind står en fornyet glæde over, at vi har en hel, sammenhængende bibel!

Det er forlagets ønske at "skabe en bibel-tro videnskabelig baseret kommentar til alle de bibelske skrifter," står der i forordet. Et stort mål! Efter min vurdering er det lykkedes rigtig godt med TK's kommentar. TK's

evne til på skrift at forene det jævnt folkelige med det akademiske er både prisværdigt og dygtigt!

Kommentaren baserer sig på den græske grundtekst og har udblik til diskussioner i forskningen omkring evangelieskriftet, men den kan samtidig læses og anvendes af dem, der ikke har læst teologi eller beskæftiget sig med nytestamentlig græsk. Et stort plus er, at den videnskabelige diskussion og de sproglige nuancer er placeret i noter og derfor ikke forstyrrer læsningen for dem, der ikke er interesserede i dem.

TK skriver korte sætninger. Hans sprog er stringent, og han går befriende lige til sagen. Selvom bogen er på 400 sider, oplever man den kort, fordi den er befriet for lange omstændelige sætninger.

Hvem kan anvende denne bog? Ud over fagteologen kan den anvendes af alle med lyst til at læse i Bibelen. Som forkyndelsesforberedelse er den fortrinlig, ikke bare for prædikanten i en voksenforsamling, men også for den, der skal forberede en andagt eller bibeltid til børn. Hvis man vil grave lidt dybere, mener jeg også, mange vil kunne bruge kommentaren i den personlige andagt.

Kommentaren anbefales hermed varmt.

Udgiver

Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød

Vi er alle præster

Præsterne havde en særlig rolle i Det Gamle Testamente. Gennem troen på Jesus er den særlige rolle blevet almen for alle kristne – og det er noget særligt!

Hvad indebærer ”det almindelige præstedømme”?
Og hvilke konsekvenser drager vi af det i vores måde at organisere dagens menighedsarbejde?

lm

LUTHERSK MISSION

budskabet

FORDYBELSE I BIBELSK OG LUTHERSK TRO

ANALYSE AF TIDENS STRØMNINGER

INSPIRATION TIL KRISTENT LIV OG MISSION